

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

REF.
01-0
SOS

Centralbiblioteket

Ref .

Of.-c

SOS

Kommunernas finanser 1991

SCB

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

Ref
0i-c
305

Kommunernas finanser 1991

SCB

STATISTISKA CENTRALBYRÅN
Sveriges officiella statistik

Local Government Finance 1991

Official Statistics of Sweden
Statistics Sweden

Från Trycket   December 1992

Producent   Statistiska centralbyrån
                  Enheten för servicenäringar
                  Kommunal ekonomi
                  701 89 Örebro

© 1992, Statistiska centralbyrån

ISBN 91-618-0483-5
ISSN 0347-7290

Printed in Sweden
SCB-Tryck, Örebro 1992
Miljövänligt papper

Förord

Innehåll

I denna berättelse redogörs för kommunernas, landstingens, kyrkokommunernas, kommunalförbundens och de kommunägda företagens finanser år 1991.

Redogörelsen ger en översiktlig presentation av den kommunala sektorn och de olika kommuntyperna, samt deras betydelse i ett större samhällsekonomiskt sammanhang.

Där så är möjligt har speciella kommunalekonomiska begrepp ersatts med termer som används inom företagsekonomi.

Berättelsen har utarbetats av Alf Pettersson.

Statistiska centralbyrån i november 1992

GÖSTA GUTELAND

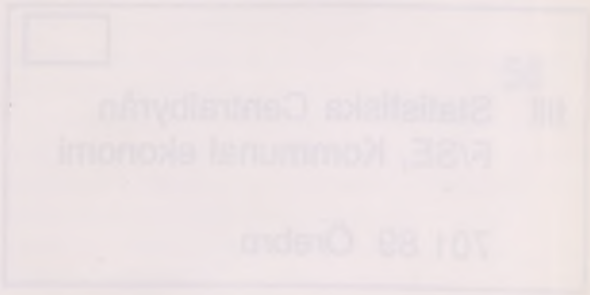
Åke W Nordin

Kommunalförbunden

Kommunägda företag

Kommunalekonomiska begrepp

Summary

Vill Du veta mera?

Har Du frågor eller vill Du beställa publikationer eller egna bearbetningar...

Ring

Alf Pettersson	019 / 176332	Kommuner, Kommunalförbund
Evalena Andersson	176150	Landsting
Christina Grandelius	176872	Kyrkokommuner
Birgitta Edberg	176798	Kommunägda företag

eller

Skriv

till Statistiska Centralbyrån
F/SE, Kommunal ekonomi

701 89 Örebro

Innehåll

	sid
Förord	3
Den kommunala sektorn	6
Kommunerna	14
Landstingen	30
Kyrkokommunerna	40
Kommunalförbunden	50
Kommunägda företag	52
Kommunalekonomiska begrepp	56
Summary	58

Den kommunala sektorn

Några begrepp ur nationalräkenskaperna, ofta använda i samhällsdebatten:

Bruttonationalprodukten (BNP) = Värdet av alla varor och tjänster som framställs under ett år .

Kommunala sektorn = Borgerliga primärkommuner, landsting, kyrkokommuner och kommunalförbund.

Offentlig sektor = Kommunal sektor, statlig sektor och socialförsäkringssektor.

Den kommunala sektorns storlek

När man söker ange mått på kommunernas betydelse för den svenska ekonomin finner man att det finns olika sätt att göra sådana mätningar på. Här nedan anges den kommunala sektorn andel i procent av den svenska ekonomin med 6 olika mått.

1 Bidrag till BNP ¹	16 %
2 Konsumtion, andel av BNP ²	19 %
3 Konsumtion och investeringar, andel av BNP ²	21 %
4 Totala utgifter, andel av BNP ²	25 %
5 Totala inkomster, andel av BNP ²	25 %
6 Andel av sysselsättningen	26 %

Det första måttet, bidrag till bruttonationalprodukten, visar värdet av produktionen efter avdrag för de varor och tjänster som förbrukats under produktionsprocessen.

I de tre följande måtten visas den kommunala sektorns användning av varor och tjänster, satt i relation till bruttonationalprodukten. Mått 2 visar storleken av den slutliga användningen av samhällets resurser för konsumtionsändamål. I mått 3 har även samhällets investeringar - för att säkra framtida konsumtion - räknats in och i det fjärde måttet ingår dessutom sektorernas utgifter för transfereringar, d.v.s lämnade bidrag m.m. Andel av sysselsättning, mått 6, har ökat med 4 procent mellan 1990 och 1991. Det beror på att lärarna nu ingår i den kommunala sektorn. De ingick tidigare i den statliga sektorn.

1) Förädlingsvärdet för kommunala myndigheter / BNP till marknadspris

2) BNP till marknadspris

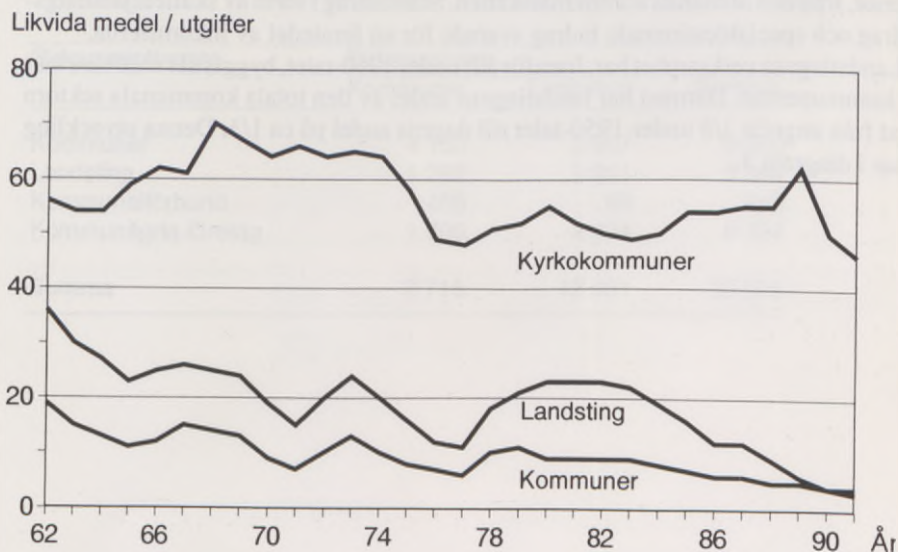
Konsumtionens andel av BNP har framförts som det mest invändningsfria måttet för jämförelser mellan olika länder och mellan olika tidsperioder. Oberoende av vilken metod man väljer för att mäta den offentliga sektorns storlek, finner man att dess andel av den totala samhällsekonomin har ökat kraftigt under de senaste decennierna. Invånarna har ställt ökade krav på bl.a. sjukvård, social service, teknisk standard på kommunala anläggningar, som gator, vattenverk, idrottsplatser m m. Men framför allt beror ökningen på de sociala reformer som genomförts under 1900-talet, främst under årtiondena närmast efter andra världskriget.

I den svenska kommunala sektorn finns tre typer av kommuner: De två borgerliga kommuntyperna landsting och kommuner och de kyrkliga kommunerna, d.v.s församlingar, pastorat och andra kyrkliga samfälligheter. Till den kommunala sektorn räknas också den verksamhet som bedrivs i samarbete mellan kommuner eller landsting i form av kommunalförbund.

Observera att den kommunala sektorn i fortsättningen av detta avsnitt även innefattar den s.k. affärsmässiga verksamheten. Däremot ingår inte verksamhet som bedrivs av kommunägda företag. Här används alltså en något vidare definition av begreppet än vad som används i nationalräkenskaperna.

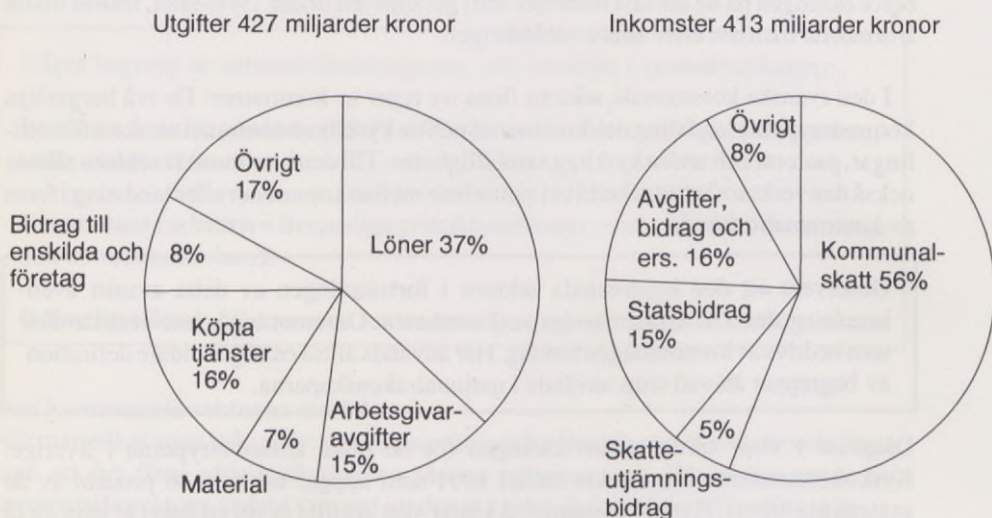
Diagram 1 visar likviditetsutvecklingen för de olika kommuntyperna i Sverige. Kyrkokommunerna har likvida medel 1991 som uppgår till hela 46 procent av de externa utgifterna. Kyrkokommunerna klarar sina utgifter drygt ett halvt år utan att få några inkomster. Kommunerna och landstingens likviditet ligger på ca 4 procent av utgifterna.

Diagram 1 Utvecklingen av den kommunala sektorns likviditet under perioden 1962 - 1991, procent

Utgifter och inkomster för den kommunala sektorn

Diagram 2 Utgifter och inkomster 1991 för kommuner, landsting, kyrkokommuner och kommunalförbund

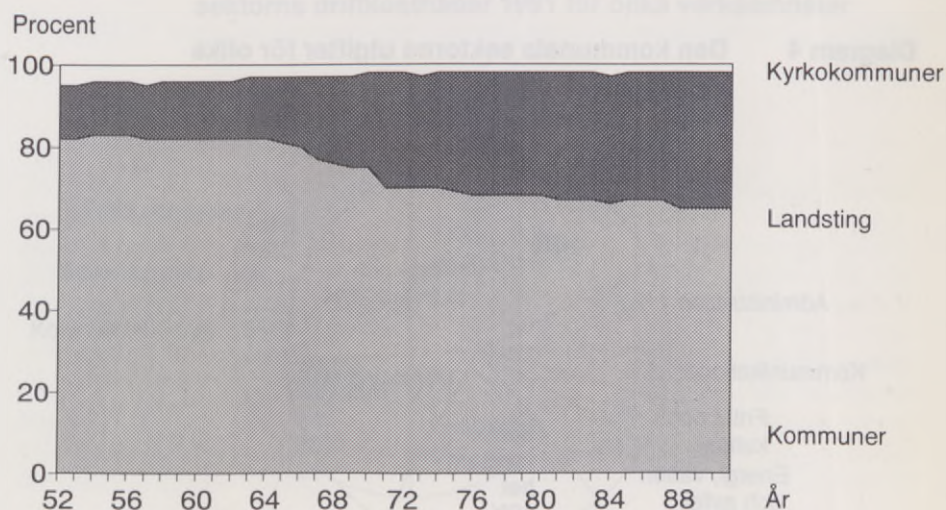
Drygt hälften av den kommunala sektorns utgifter 1991 utgörs av personalutgifter, d.v.s. löner och arbetsgivaravgifter. Inköp av material och tjänster svarade för 23 procent av utgifterna.

Av den kommunala sektorns inkomster 1991 kom drygt hälften, 232 miljarder kronor, från den allmänna kommunalskatten. Statsbidrag i form av skatteutjämningsbidrag och specialdestinerade bidrag svarade för en femtedel av inkomsterna.

Landstingens verksamhet har, framför allt under 1960-talet, byggts ut i snabbare takt än kommunernas. Därmed har landstingens andel av den totala kommunala sektorn ökat från ungefär 1/8 under 1950-talet till dagens andel på ca 1/3. Denna utveckling visas i diagram 3.

Diagram 3 De olika kommuntypernas andel av den kommunala sektorns utgifter 1952-1991

Inom den kommunala sektorn förekommer en mängd interna betalningsströmmar, d.v.s. bidrag och avgifter, betalning för varor och tjänster m.m. mellan kommuner och mellan kommun och landsting etc. Dessa kan med hjälp av den kommunala finansstatistiken bara delvis kartläggas. I tabell 1 visas den del av de interna betalningsströmmarna som utgörs av bidrag och avgifter. De stora bidragen från landsting till kommunalförbund och kommunägda företag hänger samman med landstingens engagemang i lokal- och regionaltrafiken.

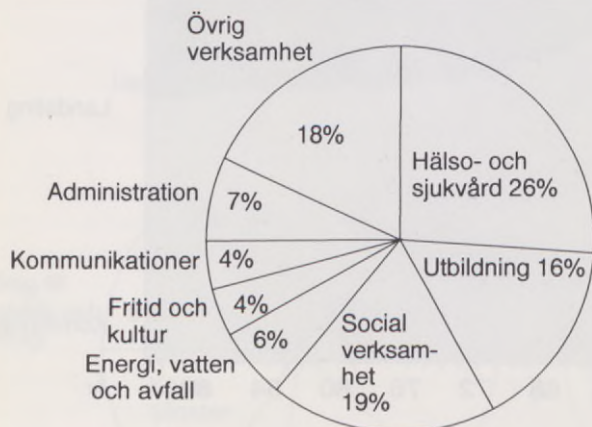
Tabell 1 Bidrag och avgifter mellan olika kommuntyper och kommunägda företag 1991, miljoner kronor

Bidragsmottagare	Bidragsgivare		
	Kommuner	Landsting	Summa
Kommuner	4 153	3 907	8 060
Landsting	1 393	3 951	5 344
Kommunalförbund	469	69	538
Kommunägda företag	1 700	4 434	6 134
Summa	7 715	12 361	20 076

Den kommunala sektorns verksamheter

Diagram 4 Den kommunala sektorns utgifter för olika verksamheter 1991

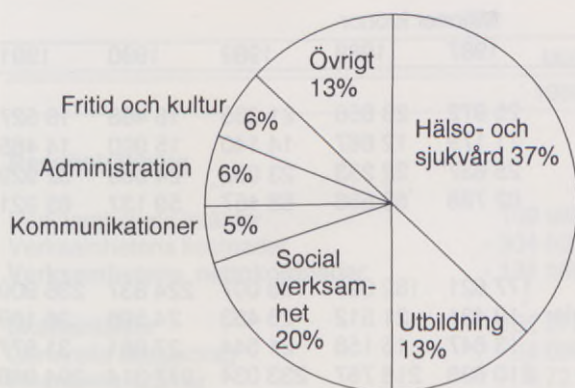
Storleken på de många olika verksamheterna som bedrivs inom den kommunala sektorn kan mätas på en rad olika sätt. Oberoende av mätmetod finner man att hälso- och sjukvården är den största kommunala verksamhetsgrenen. Diagram 4 visar t.ex. att drygt 1/4 av den kommunala sektorns utgifter avser hälso- och sjukvårdsändamål.

I övrig verksamhet ingår landstingsverksamheten omsorger om psykiskt utvecklingsstörda och de kommunala verksamheterna arbete och näringsliv, mark och bostäder, miljövård och räddningstjänst. I administration ingår för kommunerna program 0 gemensam kommunadministration och för landstingen central förvaltning. Församlingarnas verksamheter ingår under övrigt.

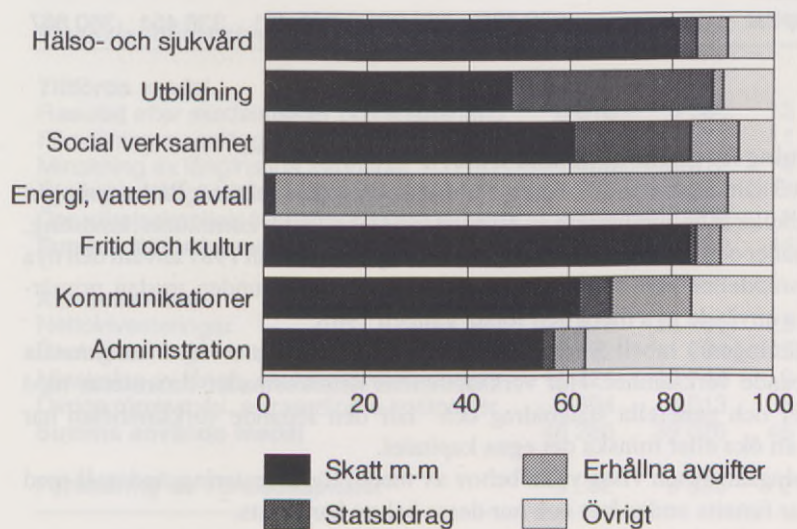
Diagram 5 visar hur kommunalskatt och skatteutjämningsbidrag, d.v.s. driftintäkter som inte är knutna till något speciellt ändamål, används för att finansiera olika kommunala löpande verksamheter. 37 procent av kommunalskatten används sålunda inom hälso- och sjukvården.

Av diagram 6 framgår att driftkostnaderna för hälso- och sjukvården är nästan helt finansierade genom skatter och skatteutjämningsbidrag, medan utbildningsområdet till stor del statsbidragsfinansieras och energi-, vatten- och avfallsområdet i stort sett helt avgiftsfinansieras.

Diagram 5 Den skattefinansierade delen av den kommunala sektorns driftkostnader 1991 för olika verksamheter

Diagram 6 Den kommunala sektorns finansiering av driftkostnaderna för olika verksamheter 1991, procent

Årsredovisning 1991 för den kommunala sektorn

Tabell 2 Balansräkningar för den kommunala sektorn 1987-1991

	Miljoner kronor				
	1987	1988	1989	1990	1991
Omsättningstillgångar					
Likvida medel	25 972	23 656	21 265	18 488	18 527
Statsbidragsfordringar	11 179	12 667	14 140	15 990	14 465
Övriga kortfristiga fordringar	25 637	22 233	23 052	24 659	32 929
Summa	62 788	58 556	58 457	59 137	65 921
Anläggningstillgångar					
Fastigheter och anläggningar	177 621	182 097	188 007	224 837	236 900
Fordon, maskiner och inventarier	19 431	21 512	23 483	24 596	26 169
Övriga anläggningstillgångar	13 647	15 158	21 544	27 881	31 877
Summa	210 698	218 767	233 034	277 314	294 946
Summa tillgångar	273 486	277 323	291 491	336 451	360 867
Kortfristiga skulder	33 408	37 019	45 000	55 636	62 800
Långfristiga skulder	55 084	55 150	60 347	72 297	122 192
Eget kapital	184 994	185 153	186 145	208 518	175 875
Summa skulder och eget kapital	273 486	277 323	291 491	336 451	360 867

Årsredovisning för den kommunala sektorn

Tabell 2 och 3 sammanfattar boksluten för den kommunala sektorn. Redovisningen i dessa två tabeller är en summering av motsvarande tabeller för kommuner, landsting, kyrkokommuner och kommunalförbund. Landstingen har sedan 1987 använt den nya redovisningsmodellen som rekommenderas av kommunförbunden medan primärkommunerna använde nya modellen första gången 1988.

Resultaträkningen i tabell 3 visar det ekonomiska utfallet av den kommunala sektorns löpande verksamhet. Hur verksamhetens nettokostnader finansieras med skatteintäkter och generella statsbidrag och hur den löpande verksamheten har bidragit till att öka eller minska det egna kapitalet.

I finansieringsanalysen visas vilka behov av medel för investeringsändamål med mera som har funnits under året och hur dessa behov har täckts.

Längre fram i boken finns tabeller med motsvarande innehåll för kommuner, landsting, kyrkokommuner respektive kommunalförbund.

Tabell 3 Resultaträkning och finansieringsanalys för den kommunala sektorn 1989 - 1991

	Miljoner kronor		
	1989	1990	1991
Resultaträkning			
Verksamhetens intäkter	109 963	119 349	134 361
Verksamhetens kostnader	- 304 529	- 339 836	- 365 427
Verksamhetens nettokostnader	- 194 566	- 220 487	- 231 066
Skatteintäkter	182 270	205 255	229 069
Generella statsbidrag	24 099	24 129	20 832
Finansiella intäkter	4 721	5 617	5 589
Finansiella kostnader	- 7 908	- 9 127	- 10 458
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	8 616	5 387	13 966
Avskrivningar	- 9 970	- 10 624	- 15 042
Extraordinära intäkter	5 827	6 822	7 026
Extraordinära kostnader	- 4 049	- 5 418	- 9 442
Förändring av eget kapital	427	- 3 833	3 525
Finansieringsanalys			
Tillförda medel			
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	8 616	5 388	13 967
Försäljning av anläggningstillgångar	11 114	7 571	11 188
Minskning av långfristiga fordringar	1 485	1 617	3 532
Ökning av långfristiga skulder (nya lån)	15 025	13 314	14 391
Övr. rörelsekapitalpåv. extraordinära intäkter	2 764	1 200	1 466
Summa tillförda medel	39 004	29 090	44 544
Använda medel			
Nettoinvesteringar	23 976	23 181	25 504
Ökning av långfr. fordringar (utlämnade lån)	5 692	1 084	5 898
Minskning av långfr. skulder (amorteringar)	11 724	10 748	9 798
Övriga rörelsepåv. extraordinära kostnader	6 894	4 013	5 393
Summa använda medel	48 286	39 026	46 593
Förändring av rörelsekapitalet	- 9 282	- 9 936	- 2 049

Kommuner 1991 för den kommunala sektorn

I Sverige har kommunbildningen en mycket gammal historia. Byalaget brukar anses vara den äldsta kommuntypen. Under tidig medeltid uppstod socknen, en kommun som skötte både kyrkliga och borgerliga verksamheter.

Den moderna delen av kommunernas historia inleds med 1862 års kommunalförordningar. Antalet kommuner var då ca 2 500 och deras uppgifter begränsade sig i huvudsak till fattigvård och folkskoleundervisning. Den kommunala expansionen kom sedan snabbast igång i städerna, som påtog sig skyldigheterna att ombesörja renhållning, belysning, underhåll av gator m.m.

Dagens kommuner har en mångomfattande verksamhet där undervisningen och den sociala omsorgen svarar för 54 procent av driftkostnaderna. Huvuddelen av den kommunala verksamheten är reglerad genom förordningar eller styrd genom statsbidragsregler. Olika lokala förutsättningar och varierande ambitionsnivåer ger dock utrymme för skillnader mellan verksamheterna i olika kommuner.

Tre kommuner, Gotland, Malmö och Göteborg, har själva hand om den verksamhet som i övriga landet sköts av landstingen. De är därför i vissa avseenden inte jämförbara med övriga kommuner och har utelämnats i vissa diagram och tabeller i denna rapport.

Översikt

Kommunernas utgifter uppgick 1991 till 277 miljarder kronor, vilket utgör ca 2/3 av den kommunala sektorns utgifter eller 19 procent av den totala svenska ekonomin (bruttonationalprodukten, BNP). Utgifterna ökade mellan 1990-1991 med 11 procent. Kommunernas största utgiftspost, löner och arbetsgivaravgifter, ökade under samma tid med 7 procent. Kommunernas inkomster uppgick till 265 miljarder kronor.

Den kommunala konsumtionen 1991 beräknas ha uppgått till 165,5 miljarder kronor, en volymökning jämfört med 1990 med 2,0 procent.

Insamling av uppgifter

Statistiska centralbyrån hämtar årligen in uppgifter ur kommunernas bokslut. Uppgifterna samlas in i s.k. räkenskapsammandrag. Räkenskapsammandraget är anpassat till den s.k. K-planen, normalkontoplanen för kommuner. Denna ger möjlighet att dela in redovisningen dels efter verksamheter (program, delprogram), dels efter utgifts- och inkomstslag.

I blankettavdelningen "Driftredovisning" redovisas kommunernas löpande kostnader och intäkter under året. Det är den mest detaljerade redovisningen med en uppdelning i ett stort antal program och delprogram (se tabell 9). Investeringsutgifter och investeringsinkomster finns med i investeringsredovisningen. Externa utgifter och inkomster redovisas också i separata avsnitt. I räkenskapsammandraget finns även resultaträkning, finansieringsanalys och balansräkning (se tabell 4 och 5).

Drygt 180 kommuner har sin ekonomiska redovisning ansluten till Kommun-Data AB, ett ADB-serviceföretag som ägs av Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet. Efter avslutad bokslutsbearbetning sänder Kommun-Data ett magnetband till SCB vilket innehåller grundmaterialet till uppgifterna i räkenskapsammandraget. Räkenskapsammandraget kontrolleras sedan både av SCB och kommunen.

Från och med 1988 års bokslut användes en ny blankett, som är anpassad till den nya redovisningsmodellen för kommuner som har utarbetats av Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet. Modellen beskrivs i boken "Redovisning för kommuner" som Svenska Kommunförbundet har gett ut.

För uppgiftslämnandet 1991 har alla kommuner använt den nya redovisningsmodellen för räkenskapsammandraget.

Under de senaste åren har fler och fler kommuner lämnat K-planen och gått över till BAS-planen, därför har SCB även tagit fram blanketter anpassade till BAS-planen. Anledningar till byte av redovisningssystem är att BAS-planen liknar företagens redovisning. Kommunerna vill ha större flexibilitet i redovisningen och kunna använda egen ADB-utrustning. Hur BAS-planen är uppbyggd redovisas i boken "Kommunal BAS-plan" utgiven av Svenska Kommunförbundet.

Jämförbarhet

K-planen och BAS-planen syftar till en standardisering av kommunernas budget- och redovisningssystem. Den lämnar dock stora möjligheter till anpassning till den enskilda kommunens förhållanden. Redovisningen kan således skilja sig åt mellan olika kommuner avseende t.ex:

- indelning i program (verksamhetsområden)
- kostnadsfördelningsprinciper
- omfattning av interndebitering mellan olika förvaltningar
- redovisning av semesterlöneskuld och pensionsskuld i balansräkningen

Förekomsten av kommunägda företag är ytterligare en faktor som minskar jämförbarheten mellan kommuner utifrån detta grundmaterial, speciellt inom de s.k. affärsmässiga verksamheterna.

Kommunernas årsredovisning

Tabell 4 Resultaträkning och finansieringsanalys

	Miljoner kronor			
	1988	1989	1990	1991
Resultaträkning				
Verksamhetens intäkter	99 002	95 722	103 455	114 543
Verksamhetens kostnader	- 186 259	- 194 131	- 215 798	- 234 143
Verksamhetens nettokostnader	- 87 257	- 98 409	- 112 343	- 119 600
Skatteintäkter	92 796	102 738	114 806	126 794
Generella statsbidrag	6 415	6 627	6 481	5 046
Finansiella intäkter	2 606	2 771	3 747	3 892
Finansiella kostnader	- 5 694	- 6 848	- 7 798	- 8 238
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	8 866	6 879	4 894	7 894
Avskrivningar	- 6 614	- 6 734	- 7 053	- 10 971
Extraordinära intäkter	2 674	5 375	6 098	6 615
Extraordinära kostnader	- 3 976	- 3 269	- 4 684	- 7 559
Förändring av eget kapital	950	2 251	- 745²⁾	- 4 021²⁾
Finansieringsanalys				
Tillförda medel				
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	8 866	6 879	4 894	7 894
Försäljning av anläggningstillgångar	4 709	10 515	6 577	10 093
Minskning av långfristiga fordringar	771	1 208	1 314	2 202
Ökning av långfristiga skulder (nya lån)	6 101	12 524	10 581	11 860
Öv. rörelsekapitalpåverkande extraordinära int.	786	2 550	1 110	1 359
Summa tillförda medel	21 233	33 676	24 476	33 408
Använda medel				
Nettoinvesteringar	15 268	17 126	16 319	18 510
Övrig ökning av anläggningstillgångar	1)	196	445	465
Ökning av långfristiga fordringar (utlämnade lån)	1 616	4 698	786	5 835
Minskning av långfristiga skulder (amorteringar)	6 424	10 225	9 508	8 142
Öv. rörelsekapitalpåverkande extraordinära kostn.	1 482	5 831	2 693	3 444
Summa använda medel	24 790	38 076	29 751	36 396
Förändring av rörelsekapitalet	- 3 557	- 4 400	- 5 275	- 2 988

1) Uppgifter för 1988 saknas

2) Kan ej jämföras mot det egna kapitalets förändring i balansräkningen på grund av att vissa fastighetsuppskrivningar ej redovisats i resultaträkningen och att den redovisade pensionskulden påverkar det egna kapitalet i balansräkningen.

Tabell 5 Balansräkning

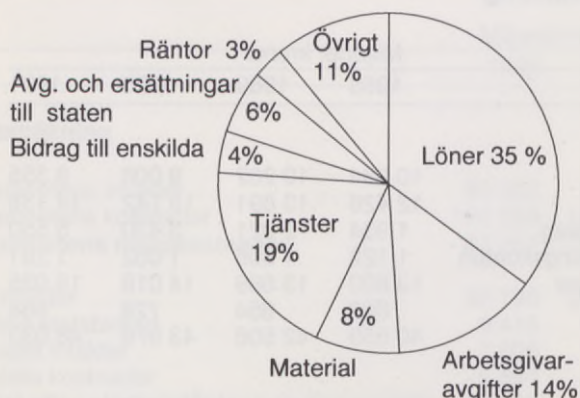
	Miljoner kronor			
	1988	1989	1990	1991
Omsättningstillgångar				
Likvida medel	10 384	10 262	9 006	8 355
Statsbidragsfordringar	12 426	13 891	15 742	14 138
Utlåning till kommunala bolag	1 934	2 021	3 430	5 550
Genomgångs- och avräkningskonton	1 122	1 806	1 052	1 291
Övriga kortfristiga fordringar	13 800	13 669	14 018	18 035
Förråd	893	854	728	664
Summa	40 559	42 506	43 976	48 033
Anläggningstillgångar				
Värdepapper, andelar och bostadsrätter	5 553	7 113	10 678	12 426
Långfristig utlåning	4 617	8 526	7 916	11 363
Övriga långfristiga fordringar	525	809	904	1 598
Förvaltade fonders tillgångar	264	238	113	126
Inventarier	10 821	11 953	12 572	13 843
Fastigheter	130 797	133 437	168 154	172 933
Summa	152 577	162 076	200 337	212 290
Summa tillgångar	193 136	204 582	244 313	260 322
Kortfristiga skulder				
Skulder till kommunala bolag	255	534	761	1 115
Genomgångs- och avräkningskonton	2 828	2 251	1 370	2 456
Semesterlöneskuld	1)	2 641	3 760	4 900
Övriga kortfristiga skulder	23 284	26 758	33 161	36 248
Summa	26 367	32 184	39 052	44 719
Långfristiga skulder				
Lån i banker och kreditinstitut	42 346	43 224	46 968	52 190
Redovisad pensionsskuld	1)	3 131	10 820	38 300
Övriga långfristiga skulder	4 954	5 616	2 515	1 725
Förvaltade fonders kapital	280	103	150	129
Summa	47 580	52 074	60 453	92 345
Summa skulder	73 947	84 258	99 505	137 064
Eget kapital				
Rörelsekapital	14 192	10 322	4 924	3 314
Anläggningsskapital	104 997	110 002	139 884	119 944
Summa	119 189	120 324	144 808	123 258
Summa skulder och eget kapital	193 136	204 582	244 313	260 322

1) Uppgift saknas

Kommunernas utgifter och inkomster

Diagram 7 Kommunernas utgifter 1991 (277 miljarder kronor)

K-planen, kommunernas normalkontoplan, ger möjlighet att särskilja ovanstående utgiftsslag (K-planens kontoklass 2). De flesta av utgiftsslagen kan avse utgifter både för drift- och investeringsändamål. T.ex. ingår under rubriken material såväl material för löpande förbrukning som byggnads- och anläggningsmaterial och tjänsterna omfattar allt från telefonavgifter till husbyggnadsentreprenader. Av kommunens externa utgifter avser ca 8 procent investeringar.

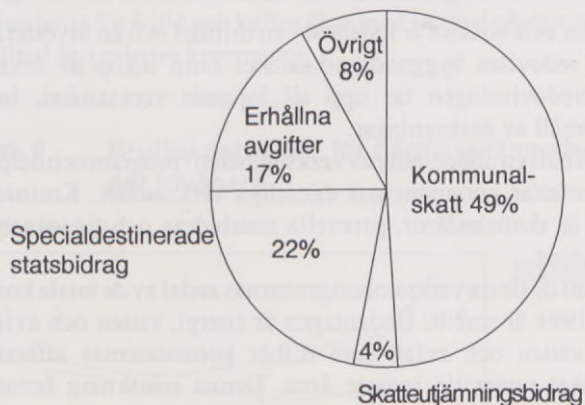
I kommunens externa utgifter ingår **inte** amorteringar och utlämnade lån.

Tabell 6 Vissa utgifter för kommunerna i procent av respektive års totala utgifter

	1985	1990	1991	
	%	%	%	Miljoner kr
Inköp av fastigheter, invent. m m	4	3	3	7 299
Löner och arvoden	34	37	35	97 678
Arbetsgivaravgifter	13	15	14	39 326
Material	13	8	8	21 196
Tjänster	19	19	19	52 103
Bidrag till enskilda	4	4	4	12 451
- Socialbidrag				5 642
- Bostadsbidrag till barnfamiljer				5 083
Avg. och ersättningar till staten	3	4	6	16 849
- Kommunalt bostadstillägg (KBT)				7 702
- Skatteutjämningsavgifter				5 560
Räntor	4	3	3	7 775
Övriga utgifter	6	7	8	21 951
Summa utgifter, procent	100	100	100	
miljoner kr	166 264	246 529		276 628

Diagram 8 Kommunernas inkomster 1991 (265 miljarder kronor)

I inkomsterna ingår **inte** nya lån och amorteringar på utlämnade lån.

Under rubriken erhållna avgifter redovisas de avgifter och ersättningar som kommunen erhåller från enskilda, företag, landsting eller andra kommuner och som är avsedda som betalning för tjänster som de erhållit av kommunen, t.ex. el-, vatten- och daghemsavgifter. Under senare år har en del av den affärsmässiga verksamheten förts över till kommunägda företag. Detta är en förklaring till att de erhållna avgifterna har minskat. Bidrag i allmänt understödande syfte (utom statliga bidrag) redovisas under övriga inkomster.

Med specialdestinerade statsbidrag avses drift- och investeringsbidrag från staten avsedda för speciella ändamål.

Tabell 7 Vissa inkomster för kommunerna i procent av respektive års totala inkomster

	1985	1990	1991	
	%	%	%	Miljoner kr
Kommunalskatt	42	48	49	129 642
Skatteutjämningsbidrag	4	4	4	11 042
Specialdestinerade statsbidrag	22	22	22	58 178
Erhållna avgifter	20	16	17	43 858
Hyror och arrenden	2	3	3	6 989
Försäljningsmedel inkl fastigheter	2	3	2	5 335
Räntor	2	1	1	3 456
Övriga inkomster	6	3	2	6 127
Summa inkomster, procent	100	100	100	
miljoner kr	164 402	238 512		264 627

Driftkostnadernas fördelning mellan kommunernas olika verksamhetsområden

Översikt

Kommunernas budgetar och bokslut är indelade i en driftdel och en investeringsdel. På investeringssidan redovisas byggnadsverksamhet samt inköp av inventarier, maskiner m.m. Driftredovisningen tar upp all löpande verksamhet, inklusive reparationer och underhåll av anläggningar.

I driftredovisningen finns en uppdelning av verksamheten i program och delprogram (se tabell 9) vilka omfattar kommunernas egentliga verksamhet. Kostnader och intäkter som ej ingår är skatteintäkter, generella statsbidrag och finansnetto vilka redovisas i resultaträkning.

Av tabell 8 framgår att de flesta verksamhetsgrenarnas andel av de totala kostnaderna under tiden 1985-1991 är stabilt. Undantagen är energi, vatten och avfall samt socialtjänst. Energi, vatten och avfall som tillhör kommunernas affärsmässiga verksamhet har minskat under de senaste åren. Denna minskning beror på att kommunerna väljer att bedriva denna verksamhet i bolagsform.

Socialtjänsten har ökat med 5 procent under samma period till följd av en utbyggnad av barnomsorgen och äldreomsorgen.

I gemensam kommunadministration och mark och bostäder är ca 25% av verksamheten interna kostnader. Det kan t.ex. vara lokaler som hyrs av skolan eller en gemensam telefonväxel.

I tabellen nedan ingår Gotlands, Malmö och Göteborgs kostnader för sjukvård (12,0 miljarder kronor) i miljö-, hälso- och samhällsskydd.

Tabell 8 Kommunernas driftkostnader i procent av respektive års kostnader, inklusive interna poster

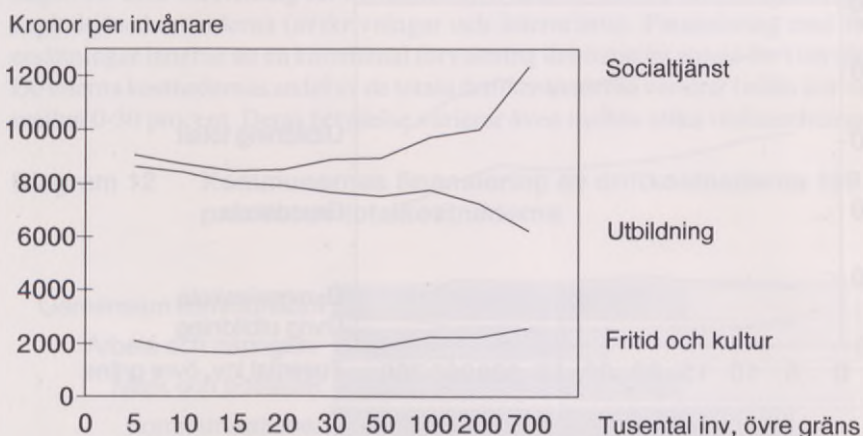
	1985	1990	1991	
	%	%	%	Miljoner kr
Driftkostnader				
Gemensam kommunadministration	7	9	9	25 548
Arbete och näringsliv	4	3	3	7 997
Mark och bostäder	7	7	8	22 862
Kommunikationer	5	5	5	13 018
Fritid och kultur	7	7	6	17 813
Energi, vatten och avfall	15	9	9	25 010
Utbildning	24	24	24	67 895
Socialtjänst	25	30	30	84 564
Miljö-, hälso- och samhällsskydd	6	6	6	17 913
Summa driftkostnader, procent	100	100	100	
miljoner kronor	173 236	258 588		282 620

I diagram 9-11 redovisas några verksamheter i kronor per invånare med kommunerna indelade efter folkmängd. Inom varje invånarintervall har ovägda medelvärden beräknats.

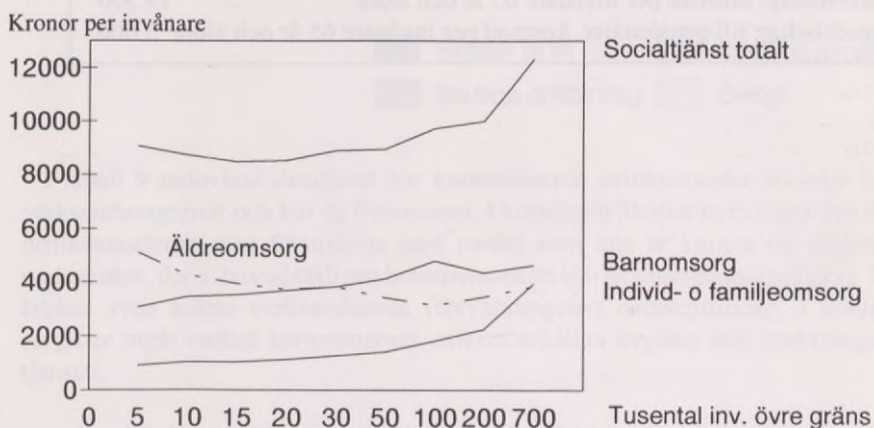
Av diagram 9 framgår att bruttokostnaderna för socialtjänst ökar med stigande folkmängd medan bruttokostnaderna för utbildning minskar med stigande folkmängd. Att kostnaderna för fritid och kultur ökar med stigande folkmängd beror sannolikt på större utbud än i mindre kommuner.

Diagram 9 Bruttokostnader för några verksamheter, kronor per invånare

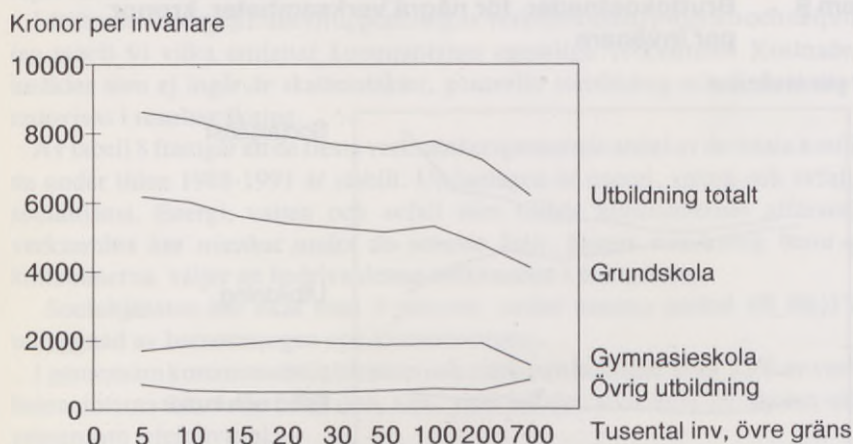
Socialtjänsten delas upp i barnomsorg, äldreomsorg och individ- och familjeomsorg. Äldreomsorgens kostnader per invånare minskar något när folkmängden ökar medan barnomsorg och individ- och familjeomsorgs kostnaderna ökar. Kostnaderna för individ- och familjeomsorg är till och med större än kostnaderna för äldreomsorg för storstäderna. I individ- och familjeomsorgskostnaderna ingår socialbidraget som en stor post och där har storstäderna höga kostnader.

Diagram 10 Bruttokostnader för socialtjänst, kronor per invånare

Kostnaderna för grundskolan är högst i små kommuner och lägst i storstäderna. Kurvan för gymnasieskolan visar att kostnaderna per invånare är jämnt fördelade mellan kommunerna (se diagram 11). Bruttokostnaderna för övrig utbildning visar högsta kostnaderna för de minsta och de största kommunerna. I övrig utbildning ingår t.ex. vuxenutbildning och musikskola.

Diagram 11 Bruttokostnader för utbildning, kronor per invånare

Här nedan redovisas några kommunala verksamhetsnyckeltal som har beräknats utifrån bokslutsstatistiken. Bruttokostnaderna har dividerats med den målgrupp som är aktuell.

Grundskola, kostnad per invånare 7 - 15 år	49 800
Gymnasieskola, kostnad per elev	58 900
Barnomsorg, kostnad per inv 1,5 - 9 år	41 200
Äldreomsorg, kostnad per invånare 65 år och äldre	19 300
Bostadsbidrag till pensionärer, kostnad per invånare 65 år och äldre	5 000

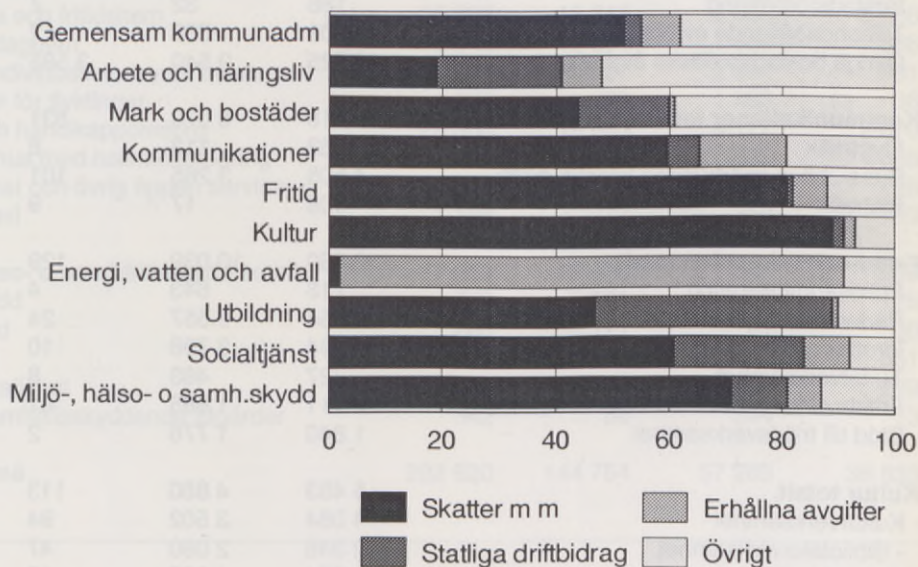
Finansiering av driftkostnaderna

Bilden av hur kommunerna finansierar sina verksamheter är mycket varierad (se diagram 12).

Kommunernas fritids- och kulturverksamhet är nästan helt finansierad med skattemedel, medan driftskostnaderna för energi- och vattenförsörjning samt avfallshantering nästan helt betalas med avgifter. De statliga driftbidragen har störst betydelse inom utbildningsområdet (bidrag till lärarlöner m.m.) och den sociala omsorgen (i huvudsak inom barnomsorgen).

I diagram 12 ingår interna intäkter i övrigt (sådana transaktioner som inte medför någon in- eller utbetalning för kommunen). Bland de interna driftkostnaderna ingår kapitaltjänstkostnaderna (avskrivningar och internränta). Finansiering med interna ersättningar innebär att en kommunal förvaltning debiterar en annan för sina tjänster. De interna kostnadernas andel av de totala driftkostnaderna varierar i olika kommuner mellan 0-30 procent. Deras betydelse varierar även mellan olika verksamhetsgrenar.

Diagram 12 Kommunernas finansiering av driftkostnaderna 1991, procent av totalkostnaderna

I tabell 9 redovisas detaljerat hur kommunernas driftkostnader fördelar sig på verksamhetsgrenar och hur de finansieras. I kolumnen Skatter m m ingår den del av driftkostnaderna som finansieras med medel som inte är knutna till någon viss verksamhet, d.v.s. huvudsakligen kommunalskatt och skatteutjämningsbidrag. Detta brukar även kallas verksamhetens (förvaltningens) nettokostnader. I kolumnen Avgifter ingår endast kommunernas externt erhållna avgifter och ersättningar för tjänster.

Tabell 9   Finansiering av kommunernas driftkostnader 1991, miljoner kronor

Verksamhet	Drift- kostnader	Betalas med		
		Skatter mm	Statliga drift- bidrag	Avgif- ter
Gemensam kommunadministration totalt	25 548	13 367	663	1 752
Fysisk planering o mättekn verksamhet	2 383	1 416	10	739
Arbete och näringsliv totalt	7 997	1 559	1 726	522
Arbetsområden och lokaler	2 518	385	2	97
Sanering o upprustn arbetsomr o lokaler	373	121	1	3
Sysselsättningsbefrämjande åtgärder	3 379	1 447	1 690	25
Hamnverksamhet	783	108	6	356
Kommersiell service	177	51	6	28
Mark och bostäder totalt	22 862	10 071	3 620	277
Markförsörjning	1 212	442	6	26
Produktion av bostadsområden	717	- 68	0	16
- Exploateringsverksamhet	241	125	0	2
Bostadsförbättring	186	32	7	0
Tillhandahållande av bostäder	2 708	338	12	84
Övriga bostadspolitiska åtgärder	13 525	9 540	3 585	63
Kommunikationer totalt	13 018	8 073	831	2 030
Flygtrafik	163	113	8	29
Buss-, bil- o spårbunden kollektivtrafik	4 505	3 265	101	843
Sjötrafik	108	17	9	29
Fritid och rekreation totalt	12 360	10 039	129	744
Fritidsadministration	718	643	4	14
Parkverksamhet	2 054	1 557	24	107
Idrotts- och fritidsanläggningar	4 794	3 796	10	399
Turistverksamhet	727	483	8	104
Fritidsverksamhet	2 111	1 685	81	93
Stöd till fritidsverksamhet	1 840	1 776	2	20
Kultur totalt	5 453	4 860	113	104
Kulturverksamhet	4 064	3 502	94	101
- Biblioteksverksamhet	2 346	2 080	47	41
Stöd till kulturverksamhet	1 384	1 353	19	3
- Studieorganisationer	542	534	6	0
Energi, vatten och avfall totalt	25 010	493	10	22 284
Gasförsörjning	159	6	0	135
Elförsörjning	8 109	- 207	1	7 995
Fjärrvärmeförsörjning	4 614	- 24	0	4 457
Vattenförsörjning och avloppshantering	8 255	994	4	6 866
Avfallshantering	3 199	35	3	2 644
Gemensamma produktionsanläggningar	478	- 16	0	6

Tabell 9 forts.

Verksamhet	Drift- kostnader	Betalas med		
		Skatter mm	Statliga drift- bidrag	Avgif- ter
Utbildning totalt	67 895	31 874	28 479	897
Gemensam administration	2 178	1 909	102	45
Skolövergripande aktiviteter	7 086	5 625	646	122
Grundskola	36 143	15 459	19 169	150
- Interkommunala ersättningar	208	0	00	
Gymnasieskola	16 005	5 694	6 524	160
- Interkommunala ersättningar	3 601	0	0	0
Vuxenutbildning	2 914	792	1 474	149
Annan utbildning	1 743	1 082	255	220
- Musikskoleutbildning	1 104	958	6	107
Socialtjänst totalt	84 564	51 752	19 844	7 164
Gemensam verksamhet	3 651	3 282	167	56
Förskole- och fritidsverksamhet	35 213	18 097	12 341	3 916
- Förskola och fritidshem	25 332	12 315	9 655	2 608
- Familjedaghem	6 346	3 681	1 567	986
Särskilt individuellt inriktade insatser	15 675	10 957	2 984	481
- Åtgärder för flyktingar	1 677	29	1 433	36
Äldre- och handikappomsorg	29 303	18 895	4 172	2 670
- Servicehus med helinackordering	8 322	5 611	622	1 386
- Hemtjänst och övrig öppen service	14 392	9 471	2 578	788
- Färdtjänst	1 166	447	350	103
Miljö-, hälso- o samhällsskydd totalt	17 913	12 666	1 848	1 059
Hälsoskydd	779	561	31	125
Miljöskydd	265	171	41	36
Sjukvård	12 081	8 291	1 495	551
Räddningstjänst	4 334	3 509	36	299
Övriga samhällsskyddande åtgärder	342	66	244	13
Totalsumma	282 620	144 754	57 263	36 833

Kommunernas investeringsutgifter för olika programområden

Kolumnen Skatter i nedanstående tabell visar den del av investeringsutgifterna som betalas på annat sätt än genom investeringsbidrag som erhållits för en bestämd investering. I investeringsutgifter ingår inköp av anläggningstillgångar.

Tabell 10   **Finansiering av kommunernas investeringsutgifter 1991, miljoner kronor**

Verksamhet	Investerings- utgifter	Betalas med	
		Skatter	Statliga investerings- bidrag
Gemensam kommunadministration totalt	1 947	1 794	16
Fysisk planering o mättekn verksamhet	89	76	0
Arbete och näringsliv totalt	1 931	1 445	46
Arbetsområden och lokaler	1 358	909	41
Sanering och upprustning av arbetsomr och lokaler	234	228	1
Hamnverksamhet	320	309	3
Kommersiell service	5	5	0
Mark och bostäder totalt	4 692	2 138	39
Markförsörjning	836	109	2
Produktion av bostadsområden	2 118	475	15
Bostadsförbättring	146	122	0
Tillhandahållande av bostäder	558	462	11
Övriga bostadspolitiska åtgärder	86	86	0
Kommunikationer totalt	2 655	1 984	372
Flygtrafik	18	11	5
Buss-, bil- o spårbunden kollektivtrafik	460	395	43
Fritid och rekreation totalt	1 130	1 004	70
Parkverksamhet	259	246	4
Idrotts- och fritidsanläggningar	591	537	24
Turistverksamhet	124	82	27
Stöd till fritidsverksamhet	15	14	0
Kultur totalt	219	200	8
Kulturverksamhet	197	178	8
- Biblioteksverksamhet	66	62	1

Tabell 10 forts.

Verksamhet	Investerings- utgifter	Betalas med	
		Skatter	Statliga investerings- bidrag
Energi, vatten och avfall totalt	4 611	3 511	73
Gasförsörjning	27	25	0
Elförsörjning	884	760	2
Fjärrvärmeförsörjning	687	594	4
Vattenförsörjning och avloppshantering	2 616	1 755	67
Avfallshantering	231	227	0
Gemensamma produktionsanläggningar	45	34	0
Utbildning totalt	3 219	3 016	92
Skolövergripande aktiviteter	264	245	2
Grundskola	1 480	1 434	11
Gymnasieskola	889	780	75
Vuxenutbildning	48	40	2
Annan utbildning	37	36	1
Socialtjänst totalt	2 335	2 280	21
Förskole- och fritidsverksamhet	1 382	1 353	13
- Förskola och fritidshem	975	950	10
Särskilt individuellt inriktade insatser	38	34	1
Äldre- och handikappomsorg	791	771	6
- Servicehus med helinackordering	308	305	2
Miljö-, hälso- o samhällsskydd totalt	1 238	1 120	97
Miljöskydd	35	33	0
Sjukvård	506	489	14
Räddningstjänst	591	536	43
Övriga samhällsskyddande åtgärder	24	3	18
Totalsumma	23 977	18 492	834

Kommunernas investeringar

Kommunernas investeringar uppgick 1991 till 21,8 miljarder kronor. Kommunerna har under hela 70- och 80-talet minskat sina investeringar.

Byggnads- och anläggningsinvesteringarna består till 66 procent av ersättningar till byggnadsentreprenörer, medan resterande 34 procent utgörs av kommunens egen byggnadsverksamhet.

I kommunernas finansieringsanalys (se tabell 4) redovisas nettoinvesteringar på drygt 18,5 miljarder kronor. Av 2,7 miljarder kronor i investeringsbidrag får kommunerna knappt 0,8 miljarder kronor i specialdestinerade investeringsbidrag från staten.

Investeringar = kommunernas utgifter för att öka samhällets totala realkapital. Som investeringar räknas kommunernas utgifter för byggnadsverksamhet samt inköp av maskiner, inventarier, fordon m m. Inköp av fastigheter och anläggningar ingår ej.

Tabell 11 Kommunernas investeringar 1989-1991, miljoner kronor, löpande priser

	1989	1990	1991	Därav investeringar i	
				byggnader och anläggningar	fordon maskiner och inventarier
Gemensam kommunadm.	1 851	1 779	1 774	933	841
Arbete och näringsliv	1 658	1 911	1 759	1 717	42
Mark och bostäder	3 541	3 495	4 275	4 185	90
Kommunikationer	2 739	2 532	2 419	2 242	177
Fritid och kultur	1 626	1 361	1 229	1 014	215
Energi, vatten och avfall	3 446	3 919	4 201	3 828	373
Utbildning	2 959	2 773	2 933	2 154	779
Socialtjänst	2 142	2 409	2 127	1 791	336
Miljö-, hälso- o samhällsskydd	764	664	1 128	588	540
Summa	20 726	20 843	21 846	18 452	3 393

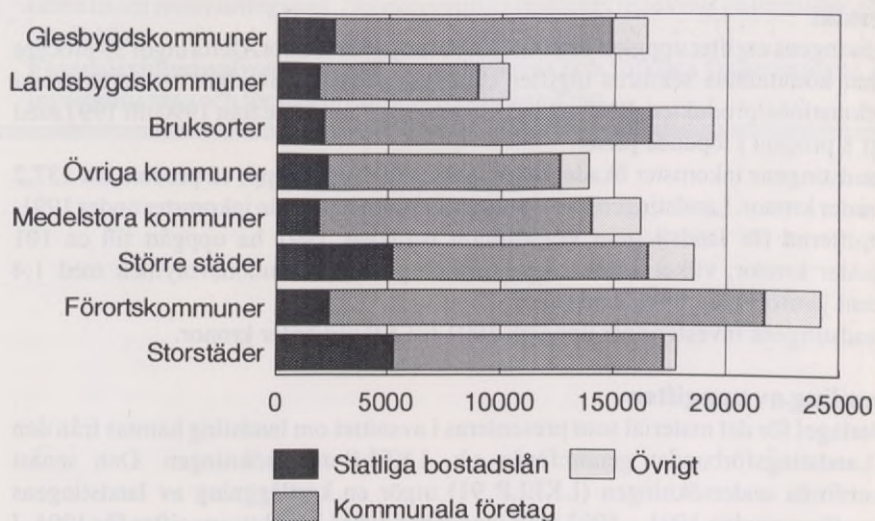
Kommunernas borgensförbindelser 1991

Kommunernas borgensförbindelser uppgick vid utgången av 1991 till 157 miljarder kronor eller 18 200 kronor per invånare. Den största delen (69 %) avsåg borgen för lån till kommunala bolag inklusive kommunägda bostadsföretag. 21 % bestod av borgensförbindelser för statliga bostadslån.

Spridningen mellan kommunerna är mycket stor. De sammanlagda borgensförbindelserna varierar mellan 1 000 och 73 000 kronor per invånare. Den viktigaste orsaken till variationen mellan kommunerna är skillnaden i innehav av kommunägda företag och bostadsföretag. Ett stort bostadsbyggande under senare år med höga byggkostnader har även det bidragit till höga borgensåtaganden.

Den kommungrupp som har högst borgensförbindelser per invånare är förortskommunerna. Det beror på expansion i bostadsbyggandet under senare år. Landsbygdskommuner har gått i borgen för låga belopp när det gäller kommunala företag vilket gör att totalsumman blir låg. När det gäller statliga bostadslån bl.a. till egnahem avspelas de höga byggnadskostnaderna i stora borgensåtaganden för storstäder och större städer.

Diagram 13 Kommunernas borgensförbindelser 1991, kronor per invånare

Landsting

Sverige är indelat i 23 landsting med i regel samma geografiska omfattning som ett län. Tre kommuner, Gotland, Malmö och Göteborg, står utanför indelningen i landsting. De uppgifter som annars utförs av landsting, sköts där av kommunerna själva. I den här boken redovisas dessa tre kommunernas hela verksamhet i kommunkapitlet alltså även sjukvården.

Landstingens historia sträcker sig tillbaka till 1862, då en förordning om landsting infördes i kommunalförfattningarna. Landstingens verksamheter har under åren förändrats och utvecklats dels genom ändringar i förordningar som reglerar landstingens obligatoriska verksamhet, dels genom landstingens egna åtaganden. Den dominerande verksamheten för landstingen har alltid varit sjukvården. Till en början var ansvaret begränsat till lasarettsvård och viss annan sjukvård, men från 1950-talet har skyldigheterna efter hand kraftigt utökats och omfattar nu praktiskt taget all slags hälso- och sjukvård.

SCB har hämtat in uppgifter om landstingens finanser sedan 1874.

Översikt

Landstingens utgifter uppgick 1991 till 139,0 miljarder kronor. Detta utgör 33 procent av den kommunala sektorns utgifter eller 9 procent av Sveriges totala ekonomi (bruttonationalprodukten, BNP). Landstingens utgifter ökade från 1990 till 1991 med drygt 8 procent i löpande priser.

Landstingens inkomster ökade under samma tid med knappt 12 procent till 137,2 miljarder kronor. Landstingen har sålunda haft större utgifter än inkomster under 1991.

Utgifterna för landstingens konsumtion beräknas 1991 ha uppgått till ca 101 miljarder kronor, vilket innebär en minskning av konsumtionsvolymen med 1,4 procent jämfört med föregående år.

Landstingens investeringar uppgick 1991 till 5,9 miljarder kronor.

Insamling av uppgifter

Underlaget för det material som presenteras i avsnittet om landsting hämtas från den av Landstingsförbundet genomförda s.k. LKELP-undersökningen. Den senast genomförda undersökningen (LKELP 91) utgör en kartläggning av landstingens planer för perioden 1991 - 1993 men innehåller också bokslutsuppgifter för 1991. I LKELP-undersökningen ingår också de tre kommuner som står utanför landsting.

Blanketten för insamling av bokslutsstatistik för landsting är anpassad till landstingsförbundets rekommendationer. I Landstingsförbundets handbok "L-planen - budget och redovisningssystem för landstingen" står bl. a. att landstingen rekommenderas att tillämpa L-planen som en minsta gemensam grund för budget och redovisning.

När det gäller utgifts- och inkomstslag grundar sig indelningen på L-planens kontoplan. Fr.o.m. 1990 finns nya rekommendationer som avser vissa förändringar i L-planens kontoplan.

Den nya redovisningsmodellen

Landstingen har sedan 1987 i sina bokslut använt den nya budget- och redovisningsmodellen för kommuner och landsting som rekommenderas av Kommunförbundet och Landstingsförbundet.

Den nya modellen bygger på redovisningsprinciper som används inom den statliga och den privata sektorn. I modellen ingår driftredovisning, investeringsredovisning, resultaträkning, finansieringsanalys och balansräkning.

Driftredovisningen beskriver verksamheternas redovisade intäkter och kostnader. Driftredovisningen innebär inga större förändringar gentemot tidigare.

Investeringsredovisningen beskriver hur investeringsutgifterna fördelar sig på olika verksamhetsområden och specificerar större investeringsobjekt.

Resultaträkningen beskriver och förklarar det ekonomiska resultatet av verksamheten under redovisningsåret. Det ekonomiska resultatet redovisas på tre nivåer. (Se tabell 12)

Finansieringsanalysens uppgift är att beskriva och förklara finansieringen av investeringarna och förändringarna av rörelsekapitalet.

Årsredovisning 1991 för landstingen

Tabell 12 Resultaträkning och finansieringsanalys

	Miljoner kronor		
	1989	1990	1991
Resultaträkning			
Verksamhetens intäkter	13 542	15 135	18 888
Verksamhetens kostnader	- 104 571	- 117 110	- 123 364
Verksamhetens nettokostnader	- 91 029	- 101 975	- 104 475
Skatteintäkter	73 391	83 376	94 273
Generella statsbidrag ¹⁾	17 920	17 996	16 130
Finansiella intäkter	1 410	1 180	1 099
Finansiella kostnader	- 918	- 1 183	- 2 061
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	771	- 605	4 966
Avskrivningar	- 3 236	- 3 572	- 4 013
Extraordinära intäkter	452	724	410
Extraordinära kostnader	- 780	- 733	- 1 879
Förändring av eget kapital	- 2 793	- 4 186	- 515
exkl nya semesterlöneskulder	- 2 272	- 3 190	509
Finansieringsanalys			
Tillförda medel			
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	771	- 605	4 966
Försäljning av anläggningstillgångar	541	884	1 030
Minskning av långfristiga fordringar	271	298	1 326
Ökning av långfristiga skulder (Nya lån)	2 370	2 586	2 381
Övriga rörelsekapitalpåverkande extraordinära intäkter	213	90	107
Summa tillförda medel	4 167	3 253	9 810
Använda medel			
Nettoinvesteringar	5 959	5 815	5 914
Ökning av långfristiga fordringar (Utlämnade lån)	988	282	52
Minskning av långfristiga skulder (Amorteringar)	1 394	1 133	1 535
Övriga rörelsekapitalpåverkande extraordinära kostnader	701	631	1 271
Summa använda medel	9 042	7 861	8 772
Förändring av rörelsekapitalet	- 4 876	- 4 608	1 039

1) Här ingår skatteutjämningsbidraget netto och ersättningar från sjukförsäkringen

Tabell 13 Balansräkning

	Miljoner kronor		
	1989	1990	1991
Omsättningstillgångar			
Likvida medel	6 412	4 755	5 436
Kortfristiga fordringar:			
Kundfordringar	665	1 776	1 200
Statsbidragsfordringar	249	248	327
Interimsfordringar	1 025	1 076	1 381
Tillfälligt utlånade medel	121	53	45
Övriga kortfristiga fordringar	1 563	1 169	3 204
Förråd	792	799	745
Summa	10 826	9 876	12 338
Anläggningstillgångar			
Värdepapper, andelar och bostadsrätter	385	429	458
Långfristiga fordringar	4 284	7 485	5 493
Inventarier	10 359	10 730	10 733
Fastigheter	42 066	43 534	49 263
Övriga anläggningstillgångar	-	53	31
Summa	57 095	62 232	65 978
Summa tillgångar	67 921	72 108	78 315
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder	2 472	2 973	3 681
Interimsskulder	1 196	2 749	2 149
Semesterlöneskulder	2 834	3 830	4 854
Övriga skulder	5 595	6 173	6 228
Summa	12 097	15 725	16 912
Långfristiga skulder			
Obligationslån	1 611	2 441	2 160
Redovisad pensionsskuld ¹⁾		2 161	16 714
Övriga långfristiga skulder	5 344	6 011	8 953
Summa	6 955	10 613	27 827
Summa skulder	19 052	26 338	44 739
Eget kapital			
Rörelsekapital ²⁾	-1 270	- 5 849	- 4 574
Anläggningsskapital ³⁾	50 139	51 619	38 151
Summa	48 869	45 770	33 577
Summa skulder och eget kapital	67 921	72 108	78 315

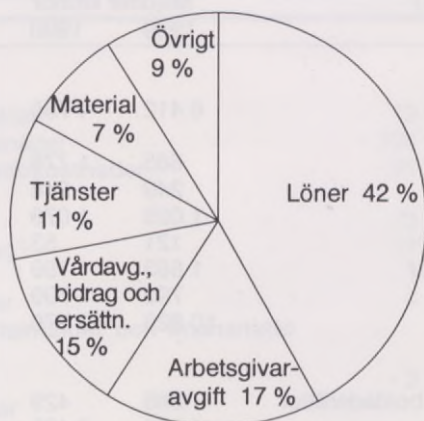
1) Beräknad pensionsskuld för landsting som ej tagit upp skulden som långfristig, uppgick till 24 842 miljoner kronor år 1991. Uppgift saknas för 1989

2) Rörelsekapital = Omsättningstillgångar - kortfristiga skulder

3) Anläggningsskapital = Anläggningstillgångar - långfristiga skulder

Landstingens utgifter och inkomster

Diagram 14 Landstingens utgifter 1991

Externa utgifterna uppgick 1991 till 138 960 miljoner kronor.

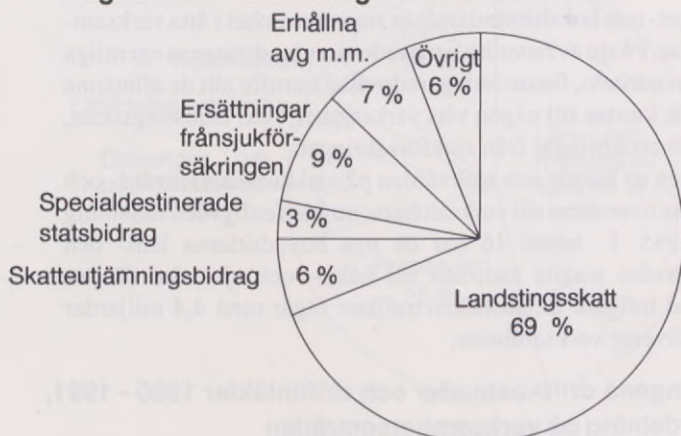
Landstingens verksamhet är mera personalintensiv än kommunernas. Följaktligen utgör personalutgifterna - löner och arbetsgivaravgifter - en större del av de totala utgifterna (57 % för landstingen mot 49 % för kommunerna).

Tabell 14 Vissa utgifter för landstingen 1989 - 1991, i procent av respektive års totala utgifter

	1989	1990	1991	
	%	%	%	Mkr
Löner och arbetsgivaravgifter	58	59	57	79 442
Material	9	8	7	9 846
Tjänster	11	11	11	15 477
Avgifter och ersättningar till staten	2	2	4	5 481
Avgifter och ersättningar till kommuner	2	2	3	3 907
Avgifter och ersättningar till landsting	3	3	3	3 951
Avgifter och ersättningar till regionala organ 1)	4	4	4	5 005
Avgifter och ersättningar till privata vårdgivare	2	2	1	1 788
Räntor	1	1	2	2 143
Övriga utgifter	8	8	8	11 920
Summa utgifter, procent	100	100	100	
miljoner kronor	113 757	128 097		138 960

1) Med regionala organ avses främst trafikföretag

Diagram 15 Landstingens inkomster 1991

Externa inkomsterna uppgick 1991 till 137 264 miljoner kronor exklusive nya lån och avbetalning på utlämnade lån.

Landstingens inkomster kommer till 69 % från landstingsskatten. Landstingen skattefinansierar därmed sin verksamhet i betydligt större omfattning än kommunerna, vilkas skatteinkomster svarar för 49 % av de totala inkomsterna.

Tabell 15 Vissa inkomster för landstingen 1989 - 1991 i procent av respektive års totala inkomster

	1989 %	1990 %	1991 %	Mkr
Landstingsskatt	67	68	69	94 427
Skatteutjämningsbidrag	6	6	6	8 145
Specialdestinerade statsbidrag	4	3	3	4 024
Ersättningar från sjukförsäkringen	11	10	9	12 396
Erhållna avgifter m m	6	6	7	9 495
Övriga inkomster	5	6	6	8 777
Summa inkomster, procent	100	100	100	
miljoner kronor	108 806	122 281		137 264

Landstingens driftkostnader och driftintäkter

Landstingen delar för budget- och bokslutsändamål in sin verksamhet i åtta verksamhetsområden, s.k. huvudtitlar. På sju av huvudtitlarna redovisas landstingens egentliga verksamheter. Den sista huvudtiteln, finansiering, redovisar framför allt de allmänna inkomsterna - de som inte är knutna till någon viss verksamhet, t.ex. landstingskatt, skatteutjämningsbidrag och ersättningar från sjukförsäkringen.

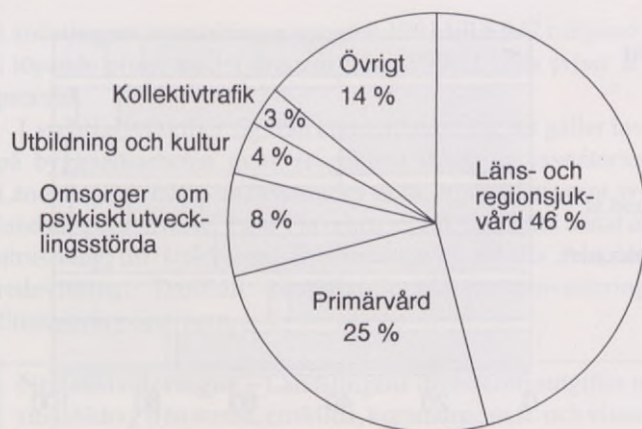
Den tidigare uppdelningen av hälso- och sjukvården på sjukhusanslutenvård- och vård utanför sjukhus kan inte översättas till verksamhetsområden enligt den indelning som tillämpats fr o m 1985. I tabell 16 har de nya huvudtitlarna läns- och regionsjukvård och primärvård slagits samman till hälso- och sjukvård för att möjliggöra jämförelse med tidigare år. Kollektivtrafiken ingår med 4,4 miljarder kronor under huvudtiteln diverse verksamheter.

Tabell 16 Landstingens driftkostnader och driftintäkter 1980 - 1991, med fördelning på verksamhetsområden

	1980	1985	1990	1991	
	%	%	%	%	Mkr
Driftkostnader					
Hälso- och sjukvård	75	75	72	71	109 478
Social verksamhet	1	1	1	1	1 820
Omsorger om psykiskt utvecklingsstörda	8	8	8	8	11 904
Utbildnings- och kulturverksamhet	5	5	4	4	6 319
Diverse verksamheter	5	6	8	7	11 446
Central förvaltning	4	3	2	2	3 467
Finansiering	2	2	4	7	10 664
Summa driftkostnader , procent	100	100	100	100	
miljoner kronor					155 098
Driftintäkter					
Hälso- och sjukvård	8	8	9	12	18 815
Social verksamhet	0	1	1	1	1 097
Omsorger om psykiskt utvecklingsstörda	2	2	2	1	1 944
Utbildnings- och kulturverksamhet	2	1	1	1	2 134
Diverse verksamheter	1	1	2	4	5 693
Central förvaltning	0	1	1	1	893
Finansiering	87	86	85	80	124 337
Summa driftintäkter , procent	100	100	100	100	
miljoner kronor					154 913

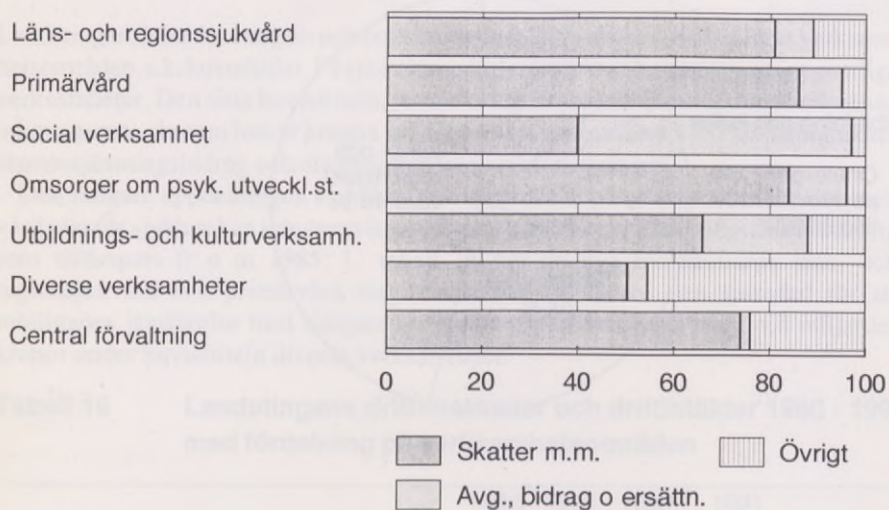
Diagram 16 Landstingens driftkostnader 1991 med fördelning på verksamhetsområden

Finansiering av landstingens driftkostnader

Landstingens verksamheter har i de flesta fall en högre grad av skattefinansiering av driftkostnaderna än de kommunala verksamheterna. I skatter m m (diagram 17 och tabell 17) ingår förutom landstingsskatt också skatteutjämningsbidrag och ersättningar från sjukförsäkringen. De statliga driftbidragen spelar en mindre roll för landstingen än för kommunerna. I vårdavgifter bidrag och ersättningar ingår som de största finansieringskällorna patientavgifter och bidrag samt ersättningar för köpta tjänster från bl.a. landsting och kommuner. I övrigt ingår som de största posterna interna intäkter, försäljningsintäkter och ersättningar för lämnade tjänster.

Diagram 17 Landstingens finansiering av driftkostnader 1991, procent av totalkostnaderna

Tabell 17 Finansiering av landstingens driftkostnader 1991, miljoner kronor

Verksamhet	Drift- kostnader	Betalas med		
		Skatter mm	Vårdavg, bidrag o ersättn 1)	Övrigt
Läns- och regionsjukvård	71 316	57 903	5 407	8 006
Primärvård	38 162	32 760	3 381	2 021
därav tandvård	5 023	2 966	1 815	242
Social verksamhet	1 820	723	1 031	66
Omsorger om psykiskt utvecklingsstörda	11 904	9 960	1 493	451
Utbildnings- och kulturverksamhet	6 319	4 185	1 409	725
Diverse verksamheter	11 446	5 753	491	5 202
Central förvaltning	3 467	2 574	48	845
Pensioner, interna räntor mm	1 146	- 4 595	128	5 613
Summa egentliga verksamheter	145 580	109 263	13 387	22 930

1) Inklusivt statsbidrag

Landstingens investeringar

Landstingens investeringar uppgick 1991 till 5 947 miljoner kronor. Det är en ökning i löpande priser med 1 procent från 1990. I fasta priser är minskningen knappt 11 procent.

Landstingen skiljer sig från kommunerna när det gäller investeringarnas fördelning på byggnadsarbeten m.m. respektive inköp av inventarier, maskiner och fordon. Landstingens inköp av inventarier m.m. utgör 44 procent av deras investeringar. Till landstingens investeringar i inventarier räknas bland annat all anskaffning av teknisk utrustning till sjukhusen. Investeringarna erhålls från landstingens investeringsredovisning. Därifrån beräknas också nettoinvesteringarna som används i finansieringsanalysen.

Nettoinvesteringar = Landstingens investeringsutgifter med avdrag för investeringsbidrag från staten, enskilda, kommuner m.fl. och vissa försäljningsinkomster.

Nettoinvesteringarna uppgick 1991 till 5 905 miljoner kronor. Investeringsutgifterna var 5 947 miljoner kronor och investeringsinkomsterna 42 miljoner, varav 21 miljoner var investeringsbidrag från staten.

Tabell 18 Landstingens investeringar 1988 - 1991, miljoner kronor, löpande priser

	1988	1989	1990	1991	Därav investeringar i	
					bygg- nader	inventa- rier
Hälso- och sjukvård	5 201	4 733	4 213	3 727	2 026	1 699
Social verksamhet	46	49	51	60	41	19
Omsorger om psykiskt utvecklingsstörda	234	258	244	198	112	82
Utbildning och kultur	259	258	188	163	55	108
Diverse verksamheter	255	488	941	1 068	980	71
Central förvaltning	251	288	243	731	30	632
Summa investeringar	6 247	6 074	5 880	5 947	3 243	2 611

Församlingar och kyrkliga samfälligheter

Under 1991 fanns det i Sverige 2 563 församlingar och 1 131 pastorat. Ett pastorat, som är kyrkoherdens ämbetsområde, består av en eller flera församlingar. Ca 2 200 kyrkokommuner hade egen ekonomisk redovisning. Denna redovisning kan omfatta en församling, ett pastorat eller en kyrklig samfällighet med två eller flera församlingar med gemensam ekonomisk förvaltning.

Fr.o.m 1989 övertog pastoraten ansvaret från församlingarna för begravningsväsendet och de delar av fastighetsförvaltningen som tidigare sköttes av församlingarna. Församlingarna lämnade också ifrån sig arbetsgivaransvaret till pastoraten. Kvar hos församlingarna ligger ansvaret för den egentliga församlingsverksamheten, exempelvis gudstjänstliv, diakoni, barn- och ungdomsverksamhet samt ansvaret för lös egendom i kyrkan och övriga församlingslokaler. För all övrig verksamhet på lokal nivå svarar i princip pastoraten. Ett antal församlingar och pastorat behöll dock t.o.m. verksamhetsåret 1991 den tidigare kompetensen efter beslut om dispens.

En kyrklig samfällighet kan omfatta hela den ekonomiska verksamheten (total samfällighet) eller endast vissa verksamhetsområden (partiell samfällighet). Ett pastorat som omfattar två eller flera församlingar utgör alltid en kyrklig samfällighet.

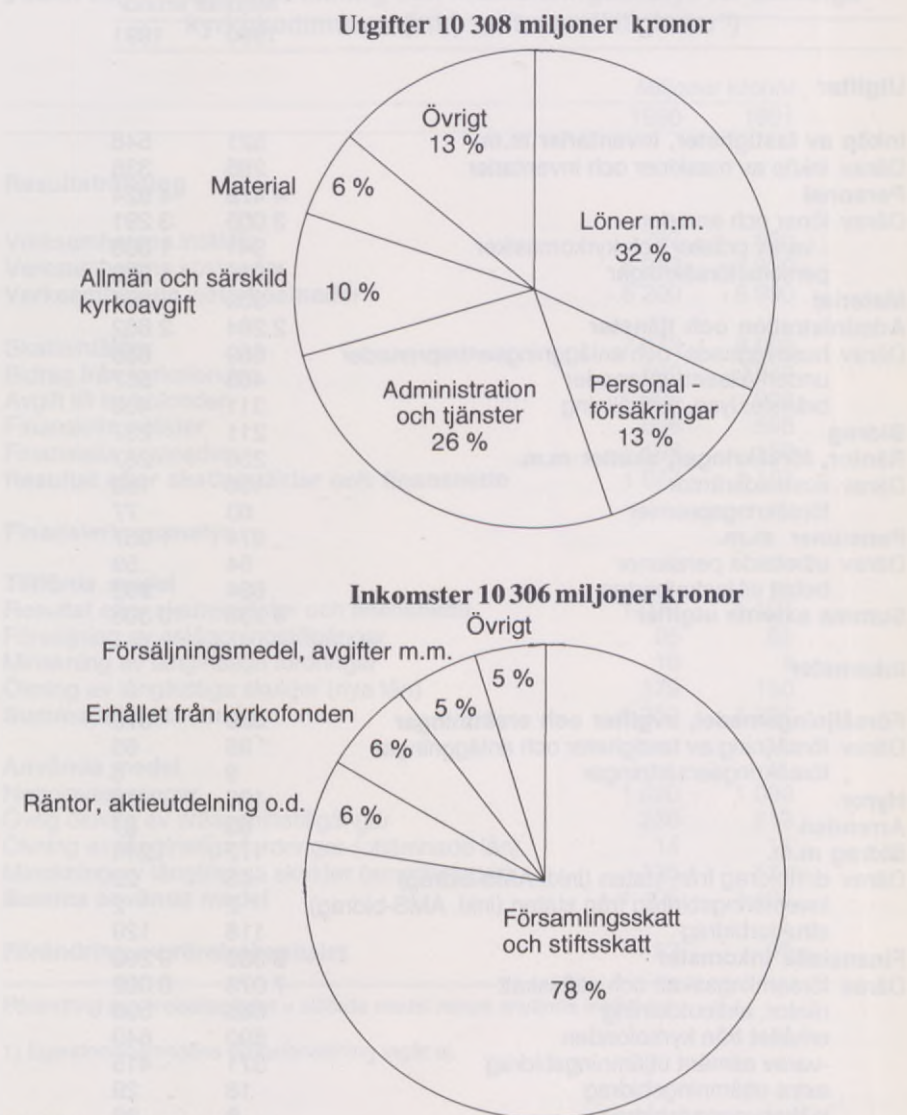
I vart och ett av de tretton stiftet finns det sedan den 1 juli 1989 också en ny typ av kyrkokommun, en s.k. stiftssamfällighet. Stiftssamfälligheten har bl.a. till uppgift att främja församlingens utveckling i stiftet. Stiftssamfälligheterna ansvarar vidare för vissa av de uppgifter som tidigare legat på domkapitlen och stiftsnämnderna. Finansstatistiken avseende stiftssamfälligheterna omfattar ej egendomsnämndens skogsförvaltning.

Insamling av uppgifter

Uppgifter om kyrkokommunernas finanser inhämtas av SCB genom en totalundersökning av alla lokala kyrkokommuner med arbetsgivaransvar (1252) och av de tretton stiftssamfälligheterna. Insamlade uppgifter för kyrkokommuner på lokal nivå svarar för 98 procent av det ekonomiska värdet. För att återspegla alla kyrkokommuner på lokal nivå, även de utan arbetsgivaransvar, är insamlade värden uppräknade med i genomsnitt 2 procent.

Diagram 19 Procentuell fördelning av utgifter och inkomster för samtliga kyrkokommuner (inkl.stiftssamfälligheter ¹⁾1991

Utgifter och inkomster

Kyrkokommunernas utgifter under 1991 uppgick till 10,3 miljarder kronor, vilket utgör cirka 2 procent av den kommunala sektorns utgifter, eller 0,7 procent av den totala svenska ekonomin (bruttonationalprodukten, BNP). Med en annan jämförelse är kyrkokommunernas utgifter nästan lika stora som Malmö kommuns utgifter. Nästan hälften av kyrkokommunernas utgifter är för personal d.v.s. löner och personalförsäkringar.

Av kyrkokommunernas inkomster på 10,3 miljarder kronor, svarade församlingskatten och stiftsskatten för ca 78 procent.

Tabell 19   **Utgifter och inkomster för samtliga kyrko-**
kommuner (inkl. stiftssamfälligheter ¹⁾)

	Miljoner kronor	
	1990	1991
Utgifter		
Inköp av fastigheter, inventarier m.m.	521	548
Därav inköp av maskiner och inventarier	285	335
Personal	4 478	4 924
Därav löner och arvoden	3 005	3 291
- varav präster och kyrkomusiker	941	1 006
personalförsäkringar	1 213	1 330
Material	509	603
Administration och tjänster	2 284	2 662
Därav husbyggnads- och anläggningsentreprenader	689	686
underhållsentreprenader	463	567
bränsle, lyse, renhållning	311	400
Bidrag	211	237
Räntor, försäkringar, skatter m.m.	256	267
Därav kostnadsräntor	156	159
försäkringspremier	63	77
Pensioner m.m.	974	1 067
Därav utbetalda pensioner	54	59
betalt till kyrkofonden	894	993
Summa externa utgifter	9 233	10 308
Inkomster		
Försäljningsmedel, avgifter och ersättningar	520	570
Därav försäljning av fastigheter och anläggningar	86	65
försäkringsersättningar	9	6
Hyror	135	158
Arrenden	83	81
Bidrag m.m.	172	214
Därav driftbidrag från staten (inkl. AMS-bidrag)	15	22
investeringsbidrag från staten (inkl. AMS-bidrag)	2	2
strukturbidrag	118	129
Finansiella inkomster	8 350	9 283
Därav församlingsskatt och stiftsskatt	7 073	8 002
räntor, aktieutdelning	666	598
erhållet från kyrkofonden	590	649
-varav allmänt utjämningsbidrag	371	415
extra utjämningsbidrag	18	29
kyrkobyggnadsbidrag	6	28
Summa externa inkomster	9 260	10 306

1) Egendomsnämndens skogsförvaltning ingår ej.

Årsredovisning 1991 för kyrkokommuner

Tabell 20 Resultaträkning och finansieringsanalys för samtliga kyrkokommuner (inkl. stiftssamfälligheter¹⁾)

	Miljoner kronor	
	1990	1991
Resultaträkning		
Verksamhetens intäkter	797	930
Verksamhetens kostnader	- 6 997	- 7 920
Verksamhetens nettokostnader	- 6 200	- 6 990
Skatteintäkter	7 073	8 002
Bidrag från kyrkofonden	590	649
Avgift till kyrkofonden	- 896	- 993
Finansiella intäkter	666	598
Finansiella kostnader	- 156	- 159
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	1 077	1 107
Finansieringsanalys		
Tillförda medel		
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	1 077	1 107
Försäljning av anläggningstillgångar	86	65
Minskning av långfristiga fordringar	10	4
Ökning av långfristiga skulder (nya lån)	179	150
Summa tillförda medel	1 352	1 326
Använda medel		
Nettoinvesteringar	1 020	1 080
Övrig ökning av anläggningstillgångar	236	213
Ökning av långfristiga fordringar (utlämnade lån)	14	11
Minskning av långfristiga skulder (amorteringar)	135	121
Summa använda medel	1 405	1 425
Förändring av rörelsekapitalet	- 53	- 99

Förändring av rörelsekapitalet = tillförda medel minus använda medel.

1) Egendomsnämndens skogsförvaltning ingår ej.

**Tabell 21 Balansräkning för samtliga kyrkokommuner
(inkl. stiftssamfälligheter ¹⁾)**

	Miljoner kronor	
	1990	1991
Omsättningstillgångar		
Kassa, bank, postgiro	3 743	3 755
Värdepapper (för kortsiktigt innehav)	823	904
Obligationer	61	91
Förråd	3	3
Genomgångs- och avräkningskonton	274	298
Övriga omsättningstillgångar	260	274
Summa omsättningstillgångar	5 164	5 325
Anläggningstillgångar		
Fastigheter och anläggningar	13 509	14 327
Transportmedel, maskiner, inventarier	1 331	1 468
Värdepapper, andelar, bostadsrätter	154	143
Övriga långfristiga fordringar	160	154
Summa anläggningstillgångar	15 154	16 092
Summa tillgångar	20 318	21 417
Skulder		
Tillfälliga lån	98	91
Genomgångs- och avräkningskonton	279	332
Övriga kortfristiga skulder	471	523
Summa kortfristiga skulder	848	946
Banklån	968	1 059
Övriga långfristiga skulder	317	623
Summa långfristiga skulder	1 285	1 682
Summa skulder	2 133	2 628
Eget kapital		
Rörelsekapital	4 316	4 379
Anläggningsskapital	13 869	14 410
Summa eget kapital	18 185	18 789
Summa skulder och eget kapital	20 318	21 417

1) Egendomsnämndens skogsförvaltning ingår ej.

Tabell 22 Förvaltade fonder och donationer, samtliga kyrkokommuner på lokal nivå

	Miljoner kronor	
	1990	1991
Gravfonder		
- Summa tillgångar	298	322
Därav bank	236	257
- Summa avkastning	31	33
Därav bank	29	29
Prästlönefonder		
- Summa tillgångar	856	954
Därav bank	568	600
- Summa avkastning	84	79
Därav bank	73	64
Församlingskyrkans fastighetsfond		
- Summa tillgångar	63	63
Därav bank	52	52
- Summa avkastning	6	7
Därav bank	5	5
Donationer		
- Summa tillgångar	894	1 003
Därav bank	426	435
- Summa avkastning	93	104
Därav bank	47	48
SUMMA		
- Summa tillgångar	2 111	2 342
Därav bank	1 282	1 344
- Summa avkastning	214	223
Därav bank	154	146

Tabell 23 Förvaltade fonder, stiftssamfälligheter¹⁾

	Miljoner kronor	
	1990	1991
Fonder		
- Summa tillgångar	36	64
Därav bank	13	18
- Summa avkastning	4	4
Därav bank	2	1

1) Egendomsnämndens skogsförvaltning ingår ej.

Utänför den kyrkokommunala balansräkningen redovisas grav-, prästlöne-, fastighets- och donationsfonder. Prästlönefonderna har bildats av medel som inlutit vid försäljning av kyrklig jord och dess avkastning bidrar till finansiering av pastoratets utgifter.

Tabell 24 Drift- och investeringsredovisning för samtliga kyrkokommuner på lokal nivå, miljoner kronor

Verksamhet	Externa drift-kostnader		Externa drift-intäkter	
	1990	1991	1990	1991
Central förvaltning - Kyrkobokföring	1 087	1 205	25	32
Därav Kyrkobokföring	343	317	4	6
förtroendevalda	164	178	1	0
central kansli- och ekonomifunktion	399	505	9	17
Präster och kyrkomusiker	1 213	1 338	22	30
Därav präster	811	854	19	26
kyrkomusiker	402	483	3	4
Prästgårdar och löneboställen	155	164	207	204
Därav prästgårdar	105	118	50	54
löneboställen	50	46	158	151
Församlingsfastigheter - Kyrkogårdsförvaltning	2 639	2 995	305	377
Därav Församlingsfastigheter	1 137	1 342	109	137
Kyrkogårdsförvaltning	1 476	1 651	195	240
Församlingsverksamhet	1 373	1 592	95	147
Därav gudstjänster och förrättningar	166	167	8	10
kyrkomusikalisk verksamhet	119	136	6	11
barn- och ungdomsverksamhet	507	580	26	35
vuxenverksamhet	127	131	14	19
diakoni	173	216	9	19
Summa egentlig verksamhet	6 467	7 294	654	790
Finansiering	1 161	1 281	7 957	8 822
Därav erlagt till kyrkofonden	894	993	-	-
erhållet från kyrkofonden	-	-	410	458
kostnadsräntor	153	156	-	-
intäktsräntor	-	-	638	565
- varav prästlönefonder	-	-	76	69
församlingskatt	-	-	6 853	7 755
Summa	7 628	8 575	8 611	9 612
Avskrivningar	258	257	-	-

Tabell 24 forts.

Verksamhet	Investeringsutgifter	
	1990	1991
Central förvaltning - Kyrkobokföring	58	101
Därav Kyrkobokföring	8	31
förtroendevalda	1	1
central kansli- och ekonomifunktion	44	64
Präster och kyrkomusiker	1	0
Därav präster	0	0
kyrkomusiker	0	0
Prästgårdar och löneboställen	43	45
Därav prästgårdar	30	34
löneboställen	14	12
Församlingsfastigheter-Kyrkogårdsförvaltning	1 113	1 127
Därav Församlingsfastigheter	690	792
Kyrkogårdsförvaltning	423	335
Församlingsverksamhet	17	25
Därav gudstjänster och förrättningar	3	2
kyrkomusikalisk verksamhet	2	2
barn- och ungdomsverksamhet	2	4
vuxenverksamhet	0	1
diakoni	0	0
Summa egentlig verksamhet	1 232	1 298

Tabell 25 Drift- och investeringsredovisning för stiftssamfälligheter ¹⁾, miljoner kronor

Objekt	Externa driftkostnader		Externa driftintäkter	
	1990	1991	1990	1991
Stiftsfullmäktige och övriga valda organ	14	15	0	0
Stiftskansli	166	194	429	476
Därav kyrkokommunala anställningar	100	116	2	4
stiftsadjunker	25	29	0	1
skatt	-	-	220	247
kyrkofondsbidrag	2	0	180	191
räntor	3	3	17	21
Främjande av församlingsliv	152	168	72	71
Därav strukturbidrag	61	71	65	60
präster	79	80	3	5
Stiftsverksamhet	52	78	6	8
Utbildning	10	14	2	5
Därav prästmöten	1	1	0	0
Fastigheter	25	29	7	8
Därav domkyrka	0	0	0	0
stiftsgårdar	13	15	7	0
Summa	419	497	516	567
Avskrivningar	6	8	-	-

1) Egendomsnämndens skogsförvaltning ingår ej.

Tabell 25 forts.

Objekt	Investeringsutgifter	
	1990	1991
Stiftsfullmäktige och övriga valda organ	0	0
Stiftskansli	13	12
Därav kyrkokommunala anställningar	2	1
stiftsadjunkter	0	0
Främjande av församlingsliv	2	0
Därav präster	0	0
Stiftsverksamhet	0	0
Utbildning	0	0
Därav prästmöten	0	0
Fastigheter	30	3
Därav domkyrka	0	0
stiftsgårdar	3	1
Summa	45	15

Kommunalförbund

Varför bildas ett kommunalförbund och vad är ett kommunalförbund?

Kommunalförbund bildas för att sköta en eller flera angelägenheter som är gemensamma för de kommuner och/eller landsting som ingår i förbundet. Före kommunsammanslagningarna (1952, 1970 och 1974) fanns ett stort behov av samverkan mellan kommuner. År 1919 stiftades lagen om kommunalförbund för att underlätta ett fastare organiserat samarbete. Antalet kommunalförbund ökade ständigt och var 1951 som mest 935 stycken. Under 1960-talet fanns ca 200 förbund, men sedan 1970-talets början har antalet kommunalförbund varit i stort sett oförändrat, ca 20 stycken.

År 1991 fanns det 26 verksamma kommunalförbund. Av dessa var sex stycken verksamma inom området energi, vatten och avlopp. Tre av kommunalförbunden hade flera verksamhetsgrenar. Kommunalförbundens betydelse för den kommunala sektorns totala ekonomi är ganska liten.

	Procent av den kommunala sektorns	
	totala utgifter	totala inkomster
Kommuner	64,9	64,2
Landsting	32,5	33,1
Kyrkokommuner	2,4	2,5
Kommunalförbund	0,2	0,2
Totalt	100,0	100,0

Uppgifter om kommunalförbundens finanser hämtas årligen in på blankett av SCB från samtliga kommunalförbund. Några av de viktigaste uppgifterna om kommunalförbundens finanser framgår av tabellerna på följande sidor.

Tabell 26 Kommunalförbundens resultaträkning 1991, miljoner kronor

Rörelsens intäkter	860
Rörelsens kostnader	- 862
Rörelseresultat före avskrivningar	- 2
Avskrivningar	- 58
Rörelseresultat efter avskrivningar	- 60
Ränteintäkter	13
Räntekostnader	- 44
Resultat efter fin. intäkter o kostnader	- 91
Extraordinära intäkter	1
Extraordinära kostnader	- 4
Resultat före bokslutsdispositioner o skatt	- 94
Bokslutsdispositioner	- 6
Skatt	0
Årets resultat	- 100

Tabell 27 Kommunalförbundens balansräkning 1991, miljoner kronor

Omsättningstillgångar		Skulder	
Likvida medel	77	Kortfristiga skulder	223
Kortfristiga fordringar	121	Långfristiga skulder	338
Förråd	27		
Summa	225	Summa	561
Anläggningstillgångar		Eget kapital	
Långfristiga fordringar	9	Anläggningsskapital	249
Maskiner och inventarier	125	Rörelsekapital	1
Fastigheter	377		
Övriga anläggningstillgångar	75		
Summa	586	Summa	250
Summa tillgångar	811	Summa skulder o eget kapital	811

Tabell 28 Kommunalförbundens driftredovisning 1991 miljoner kronor

Verksamhet	Driftkost- nader	Därav Löner	Drift- intäkter	Därav		
				Ext.avg.	Medl.avg.	Statsbidrag
Gemensam verksamhet	215	76	165	113	20	20
Mark och bostäder	17	3	16		11	
Kommunikationer	121	2	126	51	74	
Energi, vatten o avfall	171	15	235	4	230	
Utbildning	167	85	152	38	83	30
Socialtjänst	38	16	40	32	4	4
Miljö-, hälso- o samh.skydd	133	75	128	8	115	
Totalt	863	273	860	247	538	53

Tabell 29 Kommunalförbundens investeringsredovisning 1991, miljoner kronor

Redovisning	Verksamhet			Totalt
	Energi, vatten o avfall	Miljö-, hälso- o samh.skydd	Övrigt	
Byggnader o anläggningar	10	3	25	38
Inköp av mask. o invent.	12	6	5	23
Summa investeringsutgifter	22	9	30	61

Kommunägda företag

Nedan redovisas preliminära siffror för kommun- och landstingsägda företag. Inventeringen avser den 1 januari för innevarande år (92-01-01) och bokslutet avser föregående år (1991).

Med kommunägda företag avses företag där en eller flera kommuner har ett avgörande inflytande, d.v.s. äger minst 50 procent av det röstetal som grundas på innehav av aktier, andelar e.d. Företag där staten har övriga 50 procent av röstetalet räknas dock som statliga. På motsvarande sätt betecknas företag som landstingsägda, då minst 50 procent av röstetalet innehas av landsting eller kommuner och minst hälften av denna andel ägs av landsting.

Inventeringar av företag ägda av kommuner har gjorts sedan 1966. Landstingsägda företag ingick vid inventeringstillfället den 1 januari 1975 för första gången. Under 1980 - talet inleddes ett samarbete, som resulterade i att inventeringen, sedan 1988, delvis finansieras av Svenska Kommunförbundet. Till att börja med undersöktes endast förekomsten av kommunägda företag, företagsform och verksamhetsområde. Från och med 1980 års inventering efterfrågas några få ekonomiska variabler; omsättning, antal anställda etc. Det ekonomiska avsnittet byggdes i och med 1988 års inventering ut till en mera heltäckande bild av företagens bokslut.

Som motiv för att bedriva kommunal verksamhet i företagsform åberopas ofta effektivitetsskäl. Kommunerna vill göra kostnadsbesparingar eller få mer prestationer till samma kostnad, ett sätt är då att bolagisera.

Förutsättningarna för att bedriva kommunal verksamhet i bolagsform bestäms dels av innehållet i gällande lagar och rekommendationer och dels av innebörden av "god redovisningssed". I den nya kommunallagen (gällande fr.o.m. 1992-01-01) införs grundläggande regler för kommunala företag. Den tidigare kommunallagen innehöll nämligen inte några direkta bestämmelser om hur verksamheten i de kommunägda företagen skall bedrivas.

Genom att lagstifta om några grundläggande regler vad gäller den privaträttsligt drivna verksamheten kan man lättare tillgodose berättigade krav på insyn i dem.

Tabell 30 Kommunägda och landstingsägda företag 1970 - 1992

Ägare	Antal företag enligt inventeringen							Omsättning den 1 januari resp år		
	1970	1975	1980	1985	1990	1991	1992	1989	1990	1991
Kommun	1 382	1 187	1 205	1 220	1 371	1 392	1 407	70 115	78 880	98 865
Landsting	..	34	39	59	76	86	77	6 758	9 665	6 185
Totalt	..	1 221	1 244	1 279	1 450	1 478	1 484	76 873	88 545	105 050

I tabellerna i denna bok redovisas endast rörelsedrivande (verksamma) företag. Från och med 1980 års undersökning inventeras dock även de vilande kommun- och landstingsägda företagen. Den 1 januari 1992 ägde kommuner och landsting 146 vilande företag.

Tabell 31 Kommunägda företag efter juridisk form 1991

Juridisk form	Antal företag	Andel företag i %
Handelsbolag och Kommanditbolag	14	-
Aktiebolag	1 049	75
Ekonomisk förening	23	2
Ideell förening	-	-
Stiftelse	320	23
Övriga	1	-
Totalt	1 407	100

De kommunägda företagen drivs till största delen i aktiebolags- och stiftelseform. Cirka två tredjedelar av företagen drivs i aktiebolagsform och resterande en tredjedel drivs huvudsakligen som stiftelser. Endast ett fåtal av de kommunägda företagen drivs som ekonomisk eller ideell förening.

**Tabell 32 Kommunägda företag efter verksamhetsområde m.m.
1990-01-01 - 1992-01-01**

	Antal företag i vilka en kommun			Övriga företag äger minst 50 %			Summa företag		
	År								
	90	91	92	90	91	92	90	91	92
Antal företag	1 309	1 313	1 258	65	79	149	1 371	1 392	1 407
Därav huvudsakligen verksamma inom:									
Arbete och näringsliv	37	35	33	2	12	1	39	47	34
Kommunikationer	36	37	41	2	1	1	38	38	42
Park- och fritidsverksamhet	71	66	69	2	5	1	73	71	70
Kulturverksamhet	24	28	32	1	-	3	25	28	35
Elförsörjning	96	102	109	12	16	5	108	118	114
Fjärrvärmeförsörjning	66	68	65	4	6	3	70	74	68
Vattenförsörjning och avloppshantering	5	6	5	4	4	3	9	10	8
Avfallshantering	17	17	19	4	4	3	21	21	22
Utbildning	12	11	7	3	3	4	15	14	11
Social omsorg	2	2	1	-	-	-	2	2	1
Hälsa- och sjukvård	14	13	15	-	-	2	14	13	17
Fastighetsförvaltning	683	664	621	7	18	9	690	682	630
Övrigt	245	264	241	22	10	114	267	274	355
Omsättning (Mkr) ¹⁾	59 359	66 485	87 379	10 753	12 395	11 486	70 112	78 880	98 865
Antal anställda ¹⁾	50 421	50 745	49 424	4 867	3 563	3 584	55 288	54 308	53 008
Balansomslutn.(Mkr) ¹⁾	216 284	248 552	284 704	20 637	24 159	27 777	236 921	272 711	312 481

1) Avser bokslut år T-1.

De fastighetsförvaltande företagen svarar för ca 38 % eller 37 612 mkr av de kommunägda företagens totala omsättning. Därefter i betydelse kommer de företag som producerar och distribuerar elektricitet och fjärrvärme, de svarar för ca 39 % eller 38 967 mkr av de kommunägda företagens totala omsättning.

**Tabell 33 Antal anställda inom kommunägda företag
1990-01-01 - 1992-01-10**

	Antal anställda 1 november respektive år		
	90	91	92 ¹⁾
Arbete och näringsliv	506	390	538
Kommunikationer	6 541	6 525	5 978
Park och fritidsverksamhet	1 342	1 156	1 479
Kulturverksamhet	2 200	2 561	2 219
Elförsörjning	11 756	12 005	10 733
Fjärrvärmeförsörjning	1 384	1 516	1 492
Vattenförsörjning och avloppshantering	778	760	760
Avfallshantering	952	920	1 000
Utbildning	70	132	98
Social omsorg	22	23	5
Hälsa och sjukvård	172	102	138
Fastighetsförvaltning	18 240	18 042	17 206
Övrigt	11 320	10 176	11 362
Totalt	55 283	54 308	53 008

1) Avser 1 oktober 1992

**Tabell 34 Omsättning efter verksamhetsområde inom kommunägda företag samt
kommunernas affärsmässiga verksamhet 1989, 1990 och 1991**

	Omsättning, mkr respektive år								
	Företag			Kommuner ¹⁾			Totalt		
	89	90	91	89	90	91	89	90	91
Arbete och näringsliv ²⁾	282	330	336	4 294	4 774	3 478	4 576	5 104	3 814
Mark och bostäder ³⁾	28 406	31 814	37 612	2 294	2 326	2 708	30 700	34 140	40 320
Kommunikationer	2 475	2 521	4 585	3 162	3 219	4 776	5 637	5 740	9 361
Fritid och kultur	1 271	1 629	1 819					1 629	1 819
Energi, vatten och avfall	28 915	33 125	38 967	26517	22948	25 010	55 432	56 073	63 977
Övrigt	8 762	9 461	15546					9 461	15 546
Totalt	70 111	78 880	98 865	36 267	33 267	35 972	106 378	112 147	134 837

1) Här redovisa endast kommunernas s.k. affärsmässiga verksamhet, se begreppsförklaringar sid 56.

2) Exkl fastighetsförvaltande företag.

3) Under "företag" redovisas samtliga fastighetsförvaltande företag oavsett fastighetens ändamål. Under "kommuner" redovisas driftskostnader på program 27 (tillhandahållande av bostäder).

Kommunalekonomiska begrepp

Affärsmässig verksamhet - verksamhet som kommunerna bedriver och som till stor del finansieras genom avgifter. De verksamheter som ingår är gas-, el- och fjärrvärmeförsörjning, vatten-, avlopps- och avfallshantering, hamnverksamhet, kommersiell service, tillhandahållande av bostäder samt trafikverksamhet. I nationalräkenskaperna räknas den affärsmässiga verksamheten till företagssektorn.

Anläggningskapital - skillnaden mellan anläggningstillgångar och långfristiga skulder. Kapital som är avsett att behållas en längre tid eller för all framtid.

Anläggningstillgångar - all fast egendom samt lös egendom som är avsedd att stadigvarande innehas.

Arbetsgivaravgifter - avgifter till allmän sjukförsäkring, yrkesskadeförsäkring, ATP, grupplivförsäkring m.m.

Bidrag till enskilda och företag - socialbidrag, bostadsbidrag m.m. samt driftbidrag till kommun- och landstingsägda aktiebolag, föreningar och stiftelser.

Byggnader och anläggningar - investeringar i nybyggnader och nyanläggningar samt sådana förbättringsarbeten som väsentligt höjer byggnadens standard och livslängd.

Driftintäkter - intäkter från den löpande verksamheten. Driftintäkterna utgörs bl.a. av erhållna avgifter, statsbidrag m.m. samt framför allt kommunalskatteintäkter.

Driftkostnader - kostnader för den löpande verksamheten. Bland driftkostnaderna märks löner, räntor, avskrivningar, köpta tjänster m.m.

Eget kapital - skillnaden mellan tillgångar och skulder. Kan delas upp i anläggningskapital och rörelsekapital.

Erhållna avgifter - driftintäkter för lämnade tjänster. T.ex. olika vårdavgifter, daghemsavgifter, vatten- och avloppstaxor m.m.

Försäljningsinkomster (försäljningsmedel) - driftintäkter från försäljning av material, skog m.m.

Inkomster - summa driftintäkter och kapitalinkomster.

Interna poster - avskrivningar, interna ränteersättningar och andra interna transaktioner mellan olika förvaltningar.

Investeringar - som investeringar räknas utgifter för byggnadsverksamhet samt inköp av maskiner, inventarier, fordon m.m. Fastighetsinköp räknas inte som investering.

Kommunalskatt - allmän kommunalskatt, hundskatt och sjömansskatt.

Kortfristiga skulder - tillfälliga lån samt diverse andra skulder, t.ex. leverantörsskulder och interimsskulder.

Köpta tjänster - administrativa främmande tjänster (telefon, porto m.m.) och diverse främmande tjänster (husbyggnads- och anläggningsentreprenader m.m.).

Landstingsfria kommuner - Göteborg, Malmö och Gotland. Dessa bedriver själva den verksamhet som normalt ankommer på landtingen, dvs sjukvård m.m.

Likvida medel - summan av kassa, bank och postgiro.

Långfristiga skulder - summan av obligationslån och övriga långfristiga skulder (anläggningslån).

Nya lån - bruttoupplåning för att finansiera anläggningstillgångar.

Omsättning - driftintäkter från den egentliga verksamheten, dvs försäljningsintäkter och regelbundet erhållna bidrag från stat och kommun. Finansiella driftintäkter ingår ej.

Omsättningstillgångar - tillgångar som kortfristigt omsätts eller förbrukas. Kassa, bank, postgiro, förråd m.m.

Rörelsekapital - den rörliga delen av det egna kapitalet. Omsättningstillgångar - Kortfristiga skulder.

Skattefinansiering av driftkostnaderna - den del av driftkostnaderna som finansieras med medel som inte är knutna till en viss verksamhet, huvudsakligen kommunalskatt och skatteutjämningsbidrag.

Skatteutjämningsbidrag - skatteutjämningsbidrag vid brist på skattekraft och extra skatteutjämningsbidrag.

Specialdestinerade statsbidrag - statliga drift- och investeringsbidrag.

Statliga driftbidrag - generella bidrag till viss verksamhet (t.ex. barnomsorg och undervisning).

Utgifter - summa driftkostnader och investeringsutgifter.

Tecken och förkortningar

Mkr = Miljoner kronor

Gkr = Miljarder kronor

Summary

Local Government Finance includes financial data on municipalities, county councils, parishes and ecclesiastical associations, municipal associations and enterprises owned by municipalities. The data presented are primarily from the surveys of local government finance in 1991. Comparisons with previous surveys are also given.

The local government sector

The county councils have expanded their range of activities faster than the municipalities and increased their share of the local government sector. In 1991 the total expenditure of the local government sector amounted to 427 milliard Sw. kronor, about half of which was personnel expenditure. The total income was 413 milliard Sw. kronor, about 1/2 of which was income tax and about 1/5 was government grants.

Municipalities

Sweden was in 1991 divided into 284 municipalities. They cover a wide range of activities, e.g. education, social welfare, supply of water and electricity, maintenance of streets and roads.

The total expenditure of the Swedish municipalities in 1991 was 277 milliard Sw. kronor, which amounts to approx. 2/3 of the expenditure of the local government sector, or 19 percent of the Swedish GDP (in market prices).

The statistics on municipality finances are assembled in abstracts of the accounts of municipalities. The used form is adapted to the standard municipality accounting system. Most municipalities use computer aid when filling in the form.

County councils

There are 23 county council districts in Sweden. Their main task is to provide public health services, although their range of activities is increasing. Three municipalities, Gotland, Malmö and Göteborg, do not belong to any county council district, but provide those services themselves.

The 1991 county council expenditure amounted to 139 milliard Sw. kronor, or 33 per cent of the total expenditure of the local government sector.

The schedule used when assembling statistics on county council finances is adapted to the standard accounting system of county councils. Gathering and examining the data are done in co-operation between Statistics Sweden and the Association of Swedish County Councils.

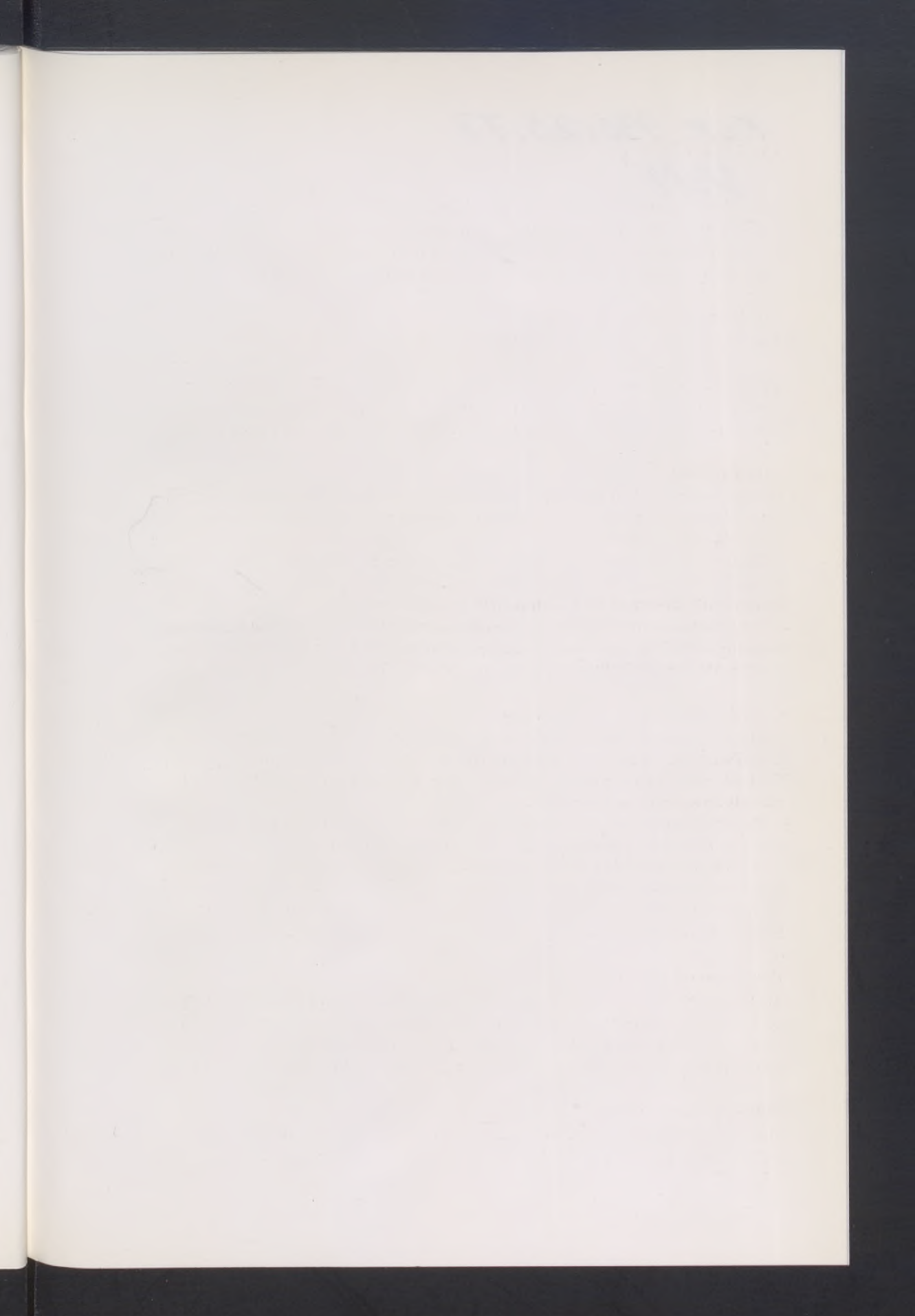
Parishes and ecclesiastical associations

There are approx. 2 200 parishes and ecclesiastical associations in Sweden with an economic responsibility of their own. They administrate churches, cemeteries, vicarages etc., wages of clergymen and church musicians, burial services and parochial matters. Their total expenditure in 1991 was 10,3 milliard Sw. kronor.

Municipal associations

Municipal associations are formed to administer matters common to several municipalities and/or county councils. In 1991 there were 26 municipal associations.

KLP 930120:77

Summary

SAM

Local Government Finance (the Local Government Finance Act 1992) provides a framework for the financing of local government. The data presented are for 1991, the first year of local government finance in 1991. The Department of the Environment is the sponsor.

The local government sector

The sector, which has been expanded since 1985, includes local authorities, county councils, parish councils and other bodies of the local government sector. In 1991 the total expenditure of the local government sector amounted to £27 billion, £19 billion of which was provided by central government. The total income was £11 billion, £7 billion of which was provided by central government.

Municipalities

Local government in 1991 divided into 262 municipalities. They cover a wide range of services, e.g. education, social welfare, supply of water and electricity, construction of roads and roads.

The total expenditure of the 262 municipalities in 1991 was £17 billion, £11 billion of which was provided by central government. 27% of the expenditure of the local government sector, or 19 percent of the total £27 billion, was provided by central government.

The income of the municipalities is derived from a number of sources, including rates, council tax, council grants, council charges, council fees, council contributions, council grants, council charges, council fees, council contributions, council grants, council charges, council fees, council contributions.

County councils

There are 23 county council districts in England. They are established to provide public health services, although their range of activities is increasing. These municipalities, Greater London and Greater London, are not subject to any central council district, but provide those services themselves.

The 1991 county council expenditure amounted to £10 billion, £6 billion of which was provided by central government, or 60 percent of the total expenditure of the local government sector.

The statistics used when compiling statistics on local government finance are derived from the standard accounting system of county councils. The system is based on the system of accounts used by county councils. The system is based on the system of accounts used by county councils. The system is based on the system of accounts used by county councils.

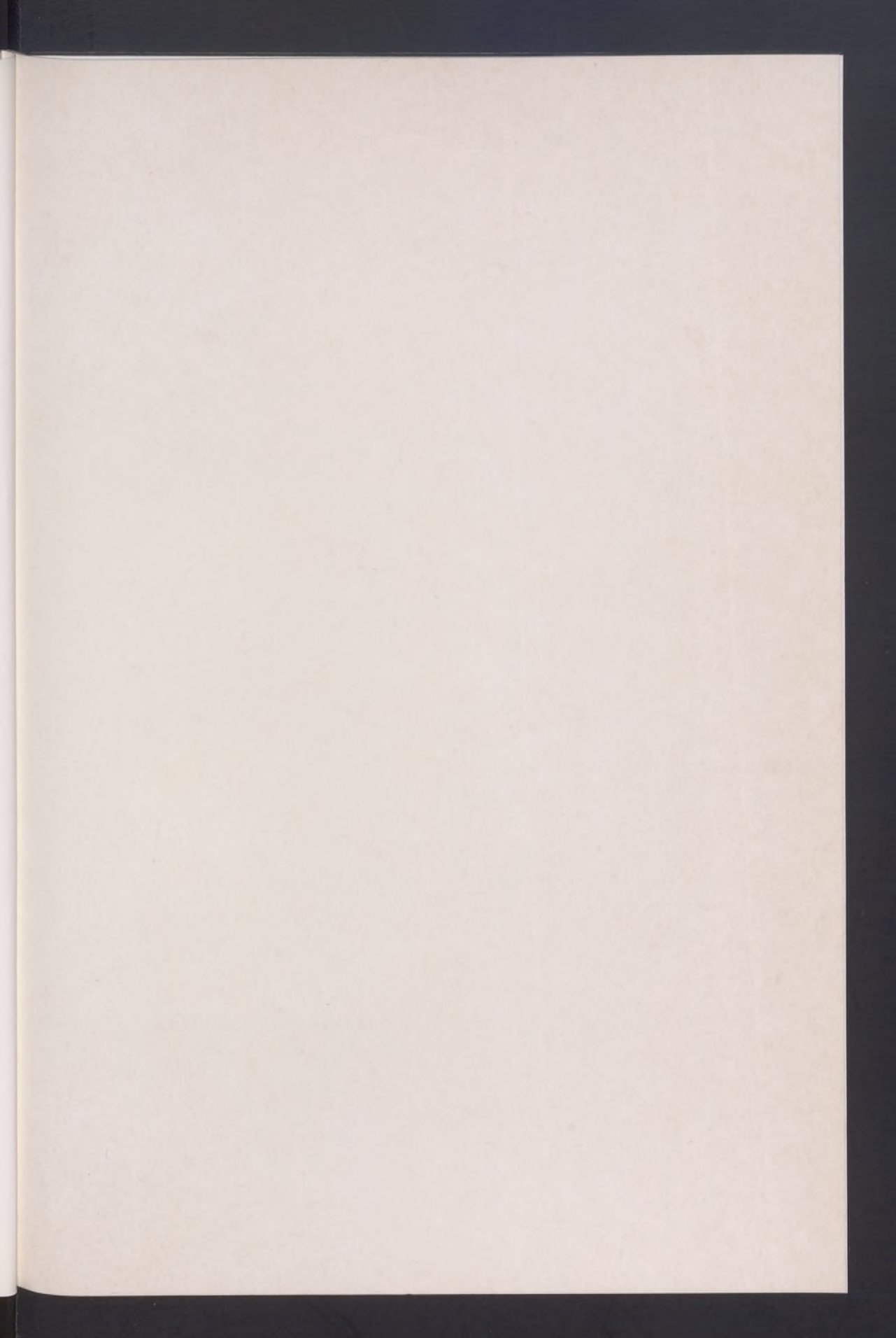
Parishes and ecclesiastical associations

There are 2,200 parishes and ecclesiastical associations in England with an economic responsibility of their own. They administer churches, cathedrals, colleges and a range of other services and church parishes, social services and other matters. Their total expenditure in 1991 was £1.5 billion, £1 billion of which was provided by central government.

Municipal associations

Municipal associations are formed in voluntary nature either by several municipalities and/or county councils. In 1991 there were 26 municipal associations.

Kommunernas finanser innehåller bokslutsuppgifter för de olika kommuntyperna. För kommuner och landsting finns en detaljerad redovisning på riksnivå av utgifter efter ändamål och kostnadsslag, inkomster ur olika källor samt tillgångar och skulder m m. Dessutom ingår tidsserier och jämförelser mellan olika kommungrupper.

Kyrkokommunernas och kommunalförbundens finanser redovisas på riksnivå med fördelning på verksamhetsområden.

Några andra årliga publikationer som redovisar uppgifter om kommunerna:

I **Årsbok för Sveriges kommuner** presenteras ett antal uppgifter om kommuner, landsting och församlingar. Uppgifterna är huvudsakligen av ekonomisk art, t ex skatteunderlag, skattesatser, utgifter och inkomster, men även andra uppgifter av mer allmän karaktär ingår. Vissa data ges också i tidsserier. För att underlätta jämförelser redovisas många av uppgifterna som relationstal.

I **Taxeringsutfallet** redovisas uppgifter avseende taxering till statlig och kommunal inkomstskatt med fördelning på olika kategorier av inkomsttagare och olika inkomstkällor.

Rikets indelningar innehåller förteckningar med postadresser, telefonnummer och regionala koder över samtliga kommuner, församlingar, länsstyrelser, polismyndigheter, åklagarmyndigheter, kronofogdemyndigheter, domstolar och landsting. Dessutom ingår uppgifter om A-regioner, kommunalförbund, skattekraftsklasser, inskrivningsområden och postnummerområden samt karta över Sveriges kommuner enligt indelningen den 1 januari.

ISBN 91-618-0483-5

ISSN 0347-7290

SCB

Förlag

SCBs publikationer köps från **SCB Förlag**, 701 89 Örebro, tfn 019-17 68 00 eller telefax 019-17 69 32. De kan också köpas i bokhandeln eller i **SCBs statistikbutiker** Karlavägen 100, Stockholm eller Klostergatan 23, Örebro. I katalogen »Färskta fakta och sorterade siffror» redovisas aktuell publicering. Föregående års publicering redovisas i »Årets tryck». Dessa publikationer kan beställas gratis från SCB. SCBs **Upplysningstjänst** tfn 08-783 48 01 eller tfn 019-17 62 00 kan också ge ytterligare hjälp.

